

Ob 6. kongresu Socialistične zveze delovnega ljudstva

Šola — osrednja družbena ustanova za celovito vzgojo mladine

V teh dneh se zbirajo v Ljubljani delegati iz vse Slovenije, ki sodelujejo na 6. kongresu Socialistične zveze delovnega ljudstva. Med njimi je precejšnje število prosvetnih delavcev. Ni to slučajno. Vprašanja vzgoje in izobraževanja mladih (in ne samo mladih) ljudi so pri nas v zadnjem času stopila zelo v ospredje. Zato je ena izmed nalog 6. kongresa SZDL Slovenije tudi ta, da oceni in začrti smernice prihodnjega razvoja vzgojno-izobraževalne dejavnosti.

O različnih problemih našega šolstva, vzgoje in izobraževanja sploh, smo v našem listu zlasti v zadnjem času skušali pisati čim bolj poglobljeno, na strokovni ravni; z različnih gledišč smo ocenjevali in kritično presojali posamezne probleme, ki so se nakopičili okrog te dejavnosti. Zdej bi bilo zelo prav, ko bi nam ugotovitve kongresa osvetlile te probleme še s kakšne druge plati ali pa dale potrdilo dognanim dejstvom.

Naj ob tej priložnosti — kot naš prispevek k slovesnemu razpoloženju v dneh kongresa — navedemo nekaj misli iz gradiva, ki smo ga prejeli od Glavnega odbora SZDL Slovenije.

Komisija za izobraževanje in vzgojo si postavlja med drugim nalogo, da na kongresu osvetli družbeno funkcijo šole, ki »se ne končuje v izobraževanju, pri njenem učnem uspehu, temveč moramo šolo v večji meri razvijati kot osrednjo ustanovo družbe za celovito vzgojo otrok in mladine.«

Sedanje nestabilno — tako razvija ta problem dalje omenjeno gradivo — bolj ali manj administrativno-proračunsko financiranje šolstva spravlja prosvetne delavce v položaj, v katerem nimajo zadostnega vpliva na oblikovanje dohodka delovne organizacije, to pa otežuje tudi delitev osebnega dohodka po delovnem uspehu. Ponekod pomeni boljša kvaliteta dela manjši dohodek delovne organizacije in manjše osebne dohodke njenih članov. Vzrok temu je v sedanji proračunski praksi. Zato postajajo nekateri člani delovnih kolektivov nedelavni, drugi pa še vedno vidijo rešitev v centralističnem, administrativnem urejanju gmojnega položaja šolskih ustanov.

Predvideni novi sistem financiranja vzgojno-izobraževalnih dejavnosti daje jasno osnovo za delitev med družbo in vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, kar bo spremenilo ekonomski in družbeni položaj teh delovnih organizacij, povečalo njihovo samostojnost in odgovornost ter dajalo večje možnosti za delitev po delu. Za učinkovitejši razvoj samoupravljanja, delitve dohodka in osebnih dohodkov po delu v šolstvu je bistveno to, da bo urejeno razmerje: delovna organizacija — družba. Skupnosti izobraževanja kot posebna oblika družbenega samoupravljanja na področju vzgoje in izobraževanja naj bi povezovala interese šole z interesi gospodarstva in širšimi družbenimi interesi. Vzgojno-izobraževalna dejavnost je edela pomembnejši sestavni del celotnega družbenega procesa ustvarjanja. Takšni odnosi bodo tudi vzgojno-izobraževalne kolektive, da urejajo samoupravne odnose v lastni delovni organizaciji in

Kdaj boljši časi za otroško varstvo?

S posvetovanja Konferenca za družbeno aktivnost žensk Slovenije

»Intenzivnost gospodarjenja bo zahtevala, da se proizvajalci bolj posvetijo svojemu delu in usposabljanju, za kar bo potrebno intenzivnejše delovanje šolstva, zdravstva in otroškega varstva. Torej gre za vzročni vpliv gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, brez katerega ni mogoče doseči ciljev gospodarske reforme.« Ne več nova, pa vendar logična in mnogokrat ponovljena misel. Slišali smo jo tudi na posvetovanju o otroškem varstvu, ki ga je v okviru priprav za VI. kongres SZDL Slovenije organizirala 24. marca Konferenca za družbeno aktivnost žensk Slovenije. Posvetovanja v ljubljanskem klubu poslancev, ki naj bi po besedah predsednice konference Majde Gasparjeve prispevala k izdelavi načrta za razvoj otroškega varstva, so se udeležili strokovni in družbeni delavci ter nekateri delegati VI. kongresa.

Temeljna ugotovitev razprave je bila, da je prav dnevno varstvo otrok izrazil primer neusklađenosti razvoja s potrebami. Ta neusklađenost pa je vse bolj občutna in bremeni družbo — kljub temu da so številne razprave in dokumenti, ki jih je sprejela skupščina SRS, poudarjali pomembnost enakomernega in skladnega razvoja družbene skrbi za otroke z družbenim razvojem.

Dejstvo je, da število in zmogljivost varstvenih ustanov še vedno zaostajata za potrebami, kar kažejo s podatki kažejo, da je v celodnevno varstvo vključenih komaj 33 % šolarjev (1,25 % na osnovnih šolah in 1,75 % v vzgojno-varstvenih ustanovah), v organizirano varstvo pa 1,70 % vseh otrok, starih do 3 leta, in 12,11 % vseh predšolskih otrok.

Statistike kažejo, da je v mestih in industrijskih središčih tudi več kot 50 % takšnih družin, v katerih sta zaposlena oba starša, hkrati pa je prav na teh območjih problematika otroškega varstva najslabše rešena.

In kje so vzroki za številne negativne pojave, ki porajajo problematiko mladih? Odgovor je samo eden: neurejeno otroško varstvo. Kako je zanj poskrbela družba? V l. 1964 so dosegla družbena vlaganja za otroke v starosti do 14 let komaj nekaj nad 13 % sredstev, namenjenih splošni potrošnji (otroški dodatek je bil udeležen v teh sredstvih s 27 %). To opozarja na neizkoriščenost objektivnih možnosti in na to, da bi lahko z ustrezno politiko (s poudarkom, da je skrb za vzgojo sestavni del družbene vzgoje mladih generacij) in z odločitvami samoupravnih organov in družbeno političnih skupnosti

zagotovili tej družbeni dejavnosti precej večji delež v splošni potrošnji, pa tudi v narodnem dohodku.

Iz razprave na posvetovanju je mogoče tudi povzeti, da je položaj zaposlenih žensk v raznih občinah precej drugačen, kot bi pričakovali glede na občinske proračune. Številke pravijo, da celo v bolj denarnih občinah niso namenili odgovarjajočega deleža za razvoj te dejavnosti. Tako imamo v številnih občinah precejšnje neskladje med doseženim narodnim dohodkom in ustvarjenimi možnostmi za uspešno varstvo in vzgojo otrok. Za primer, kaj lahko napravi razumevanje na pravnem kraju so občine, kjer je otroško varstvo precej bolj razvito, kot pa bi to sodili po podatkih o njihovem narodnem dohodku. Tudi v občinah, kjer je med zaposlenimi več kot polovica žensk, je vključenih v varstvene ustanove le 1,4—13,0 % otrok.

Ob vsem tem lahko z gotovostjo trdimo, da smo precej daleč od takšnega vrednotenja varstva, kakršnega bi v današnjem času smeli pričakovati in si želeli. In to, da ta dejavnost še ni postala sestavni del programiranja celotnega gospodarskega in družbenega razvoja v občini, da je sodelovanje med odgovornimi družbenimi dejavniki — starši, občani, krajevnimi skupnostmi, delovnimi organizacijami, šolskimi, zdravstvenimi in socialnimi ustanovami, družbenimi organizacijami in občinskimi skupščinami še vse premalo učinkovito.

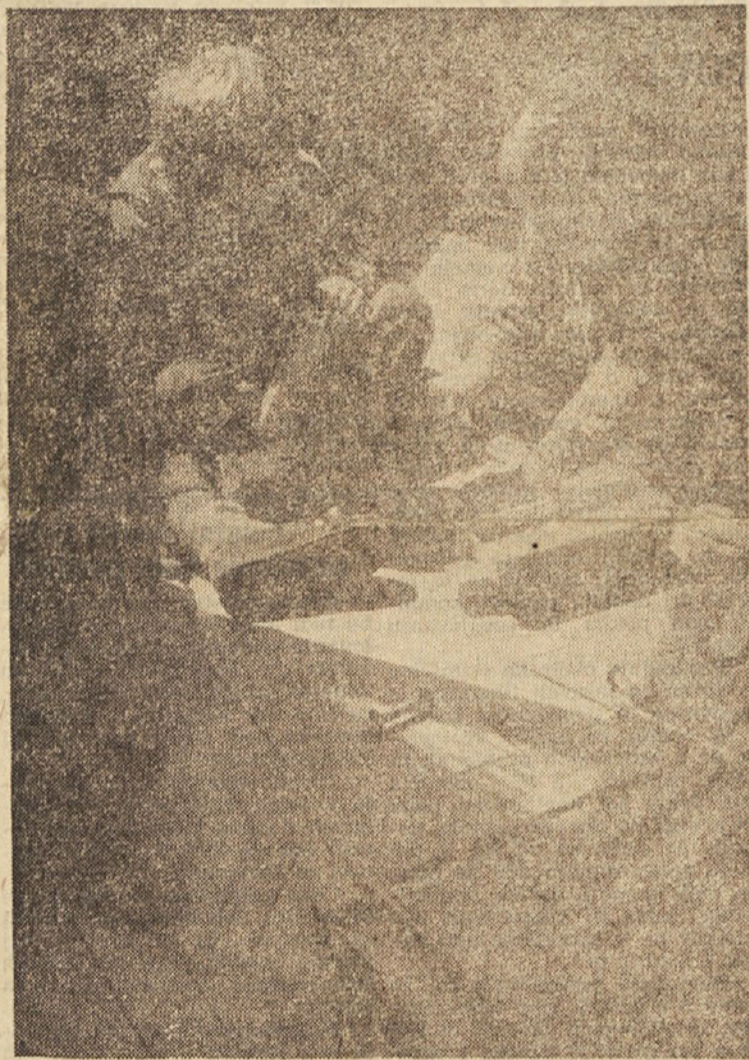
Osnovna zapreka za razvoj otroškega varstva je prav neurejen sistem financiranja njegove osnovne dejavnosti. Hitrejši razvoj ustrezne družbeno-materialne osnove za razvoj otroškega varstva bo mogoče doseči — tako se poudarili na posvetovanju — le z neposrednim angažiranjem družbenih skladov za financiranje

osnovne dejavnosti in investicijskih vlaganj. Čeprav so sredstva v teh skladih odvisna od dela tistih, ki vanje vlagajo, pa je jasno, da jih bomo trošili po potrebah in tako, ko gre za otroka, utrpeli načelo socialistične solidarnosti. To je nujno, ker delitev po delu ne more upoštevati večjega števila otrok v družini in zato se, če ni ustrezne družbene intervencije, povečujejo razlike med otroki, ki niso utemeljene.

V razpravi na posvetovanju smo slišali mnogo o položaju otroškega varstva v posameznih krajih in občinah, pa tudi predlogov za izboljšanje sedanjega stanja. Nov problem, ki se pojavlja ob sedanjih, je zaposlovanje obeh staršev v tujini, staršev, ki zapuščajo redna delovna mesta pri nas in iščejo zaposlitve izven meja naše države, otroke vseh starosti pa mirno pustijo — z mislijo, da bo zanje pač poskrbela družba.

Ob koncu posvetovanja so sprejeli vrsto sklepov, v katerih so poudarili, da pomeni urejanje vprašanj, ki zadevajo družbeno materialno osnovo varstva interes in obveznost delovnih organizacij in skupščin, dalje da je osnova za uspešno sodelovanje in skupno akcijo vseh odgovornih dejavnikov enoten program razvoja otroškega varstva v občini, ki bi izhajal iz obstoječega stanja in potrebe in ki bi temeljil na materialnih možnostih delovnih organizacij, občine in staršev.

Občinske skupščine naj poskrbijo — tako so menili udeleženci posveta — da bodo strokovne službe še letos izdelale programe, skupščine pa bodo morale v prihodnje bolj intenzivirati svoja prizadevanja za uspešen razvoj naraščanja vseh družbenih institucij, namenjenih otrokom in mladini. Pri materialnih vlaganjih je treba dati prednost tistim ustanovam, ki s svojim programom in delovanjem zajemajo največje število otrok. Tako vlogo ima osnovna šola, ki bi morala skupaj z varstveno vzgojno ustanovo postati žarišče vzgojnovarstvene dejavnosti v krajevni skupnosti. Zato je treba vlaganja v razvoj osnovne šole močno intenzivirati, da bi v obdobju srednjeročnega plana dosegli nasploh enoinpolizmenični pouk in celodnevno bivanje na šoli vsaj v mestih in industrijskih središčih za 30 % šolarjev. Šolsko malico na bi morali imeti z novim šolskim letom na vseh osnovnih šolah. Hkrati za osnovno šolo bo treba razvijati tudi varstveno-vzgojne ustanove, da bi ob koncu srednjeročnega plana zajemali v organizirano varstvo vsaj 30 % predšolskih otrok. M. K.

Ali sta lahko očka in mamica brez skrbi pri svojem poklicnem delu, ker vesta, da nekdo skrbi za njun naraščaj?

Na rob kritikam o vzgojnih zavodih

V zadnjih mesecih je bilo v naših časopisih in revijah napisanih precej člankov o vzgojnih zavodih. Povod za pisanje so dali prepripi, ki so nastali med vzgojitelji v vzgajališču Veržej in pritožbe treh gojencev iz vzgajališča Logatec.

Vse članke, ki so ob tem nastali in bili objavljeni, lahko razdelimo v dve skupini. V prvo spadajo tisti, ki kritizirajo vzgajališča v Veržeju in Logatcu, v drugo pa spadajo tisti, ki so pod vplivom prvih načel problem naših vzgojnih zavodov v celoti in postavili vprašanje družbene odgovornosti za pogoje, v kakršnih se ti zavodi nahajajo.

V tem članku je moj namen na kratko povedati, kaj se je kritiziralo in kakšna je bila reakcija na to pisanje. Prva skupina članov kritizira predvsem nepravilen odnos vzgojiteljev do gojencev, medsebojne odnose pedagoškega osebja in neprimerne pogoje, v katerih zavodi delajo.

Pri naštevaniu nepravilnih odnosov do gojencev omenjajo površnost in malomarnost delavcev, ki se kaže v tem, da hodijo gojenci bosi okrog domov, ko je že premrzlo, da so čez dan oblečeni v pidžame, da so sploh oblečeni revo kot berači, da jim odtegujejo vojno malice in skopo delijo boljše jedi, da gojence fizično kaznujejo, da uporabljajo fizično delo kot kazni, da morajo v hudem mrazu delati na prostem ves dan, če zbolijo, jih ne pustijo ležati, če imajo napotnico za bolnico, jih ne pošljejo tja, da morajo stroško za

bolnico in zdravnika plačati sami, da jim ne privoščijo razvedrila, jih ne pustijo na obiske k staršem, da starši ne dobivajo pravih informacij, da jim ne pustijo denarja, oziroma ga jim zaplenijo, da tudi denarne kazni uporabljajo, da nikdar niso deležni tople in prijazne besede in da jim ne nudijo možnosti za izučitev poklica.

Ko pišejo o medsebojnih odnosih pedagoškega osebja, omenjajo, da so ti odnosi nevzdržni, da se vzgojitelji in učitelji med seboj prepirajo in dolgotrajno brezplodno razpravljajo, pri čemer pozabljajo na otroke in da so potrebne zato energične personalne spremembe.

Kolikor se v teh člankih dotikajo neprimerne prostora, v katerih gojenci živijo, omenjajo vrata brez ključ, okna brez stekel, da na postelje sneži, omenjajo stare gradove, stare sodnije in zanemarjeno okolico.

Ko so razne komisije, ki so preverjale resničnost navedenih očitkov, zaključile svoja poročila, je iz njih razvidno, da so nekateri očitki resnični, pretežna večina pa ne. Bolj zanimiva pa je značilnost samih člankov v posploševanju posameznih nepravilnih primerov odnosa konkretnega vzgojitelja do gojencev — na vse vzgojitelje; posameznih primerov nepravilnih interpersonalnih odnosov v enem zavodu — na vse zavode in določenih ubikacijskih pomanjkljivosti enega zavoda — na vse ubikacije vseh vzgojnih zavodov. Posledice takega posploševanja jih vodijo do zaključkov, da je uki-

nitev zavoda prvi umestni ukrep, s čemer naj bi bili srednjeveški odnosi med vzgojitelji in gojenci končani in da ni nič bolje kot v Logatcu tudi v drugih slovenskih vzgajališčih in da drugi domovi na ukinitve še čakajo.

Tako pisanje o zavodih v Veržeju in Logatcu je doživelo velik odmev, ne samo med bralec, marveč tudi pri družbenih organizacijah, republiških sekretariatih vse do republiške skupščine, kjer je bilo govora o »naravnost strahotnih razmerah v logaškem zavodu« in posredno tudi drugih, saj »navsezadnje spadajo taki zavodi v resorno področje katerega izmed republiških sekretariats« in da »finančne težave niso vzrok slabim razmeram v zavodih«.

Zato je druga skupina članov, ki je nastala, kot sem že omenil, pod vtisom prve, postavila v glavnem sledeče ugotovitve: da so nekateri teh zavodov slabši, kot so bili pred vojno, da stanja, kakršno je, ni mogoče poslabšati, da se že več let opozarja, da je objektivni položaj zavodov in njihovih delavcev nevzdržen in da vzgojno osebje živi že dolga leta v neprestani negotovosti, brezperspektivnosti, z občutkom, da se le začasno tam, kjer so, in da se jih vsakdo otepa, da je sedaj seveda že vse zamujeno, da so vzgojitelji naveličani, zagrenjeni in razočarani, namesto, da bi (naši družbeni organi) odgovorno in strokovno ukrepali, da sodišča več ne zapuščajo v vzgojne zavode in mladotelnih ne pošiljajo več vanje, da so naši vzgojni zavodi zadnje ča-

se zašli v slepo ulico, da je nič koliko pretehtanih načrtov padlo v vodo, ker niso dobili potrebne družbene podpore, da bi bil že čas, da se nehamo spraševati, čigavi so ti neveščni otroci, in da poskrbimo za zadostno število ustreznih kapacitet za njihovo vzgojo in prevzgojo.

Pri vseh teh člankih v dnevnem časopisu in revijah je značilno tudi to, da niti posamezniki niti kolektivni nanje javno sploh niso reagirali. To molčanje so si bralci in pisci razlagali na dva načina: ali je vse res, kar se je pisalo, ali pa so se začutili tako užaljeni, da so enostavno molčali. Isto velja tudi za kolektivne sestance, kjer so se nepravilnosti obravnavale.

Obe stališči sta nesprijemljivi, če pomislimo, da vzgojni zavodi vršijo družbeno odgovorno nalogo, saj rešujejo najbolj delikatne vzgojne probleme, končno pa je v njih zaposlenih tudi nekaj sto ljudi. Zato bi nas moralo zanimati mnenje teh delovnih kolektivov in vpliv takega pisanja na njihovo razpoloženje. Iz materiala, ki sem ga zbral, bom navedel nekaj značilnih odmevov.

Naši vzgojni zavodi za vedenjsko in osebnostno moteno mladino, ki jih pozna naša javnost kot vzgojno zanemarjeno in delin-kventno mladino, so že ves čas svojega obstanka v težkem položaju, mnogi so celo mnenja, da v najtežjem položaju od vseh vzgojnih zavodov. Težave, ki so nastajale, se čisto niso samo prikrivale od strani delavcev v teh

zavodih, tudi družbene pomoči za izboljšanje objektivnih pogojev ni bilo. Povojna lociranost teh ustanov na neprimerne kraje in v neprimerne stavbe je zato aktualna še danes. Toda vkljub temu je šlo skozi te ustanove v povojnih letih preko šest tisoč najbolj problematičnih otrok. O uspeših prevzgoje je bilo napravljenih precej analiz. Če vzamemo najstrožje kriterije za uspehe, ne moremo preko dejstva, da so bili uspehi doseženi najmanj v treh četrtnih primerov. Zato so pavšalne kritike naše vzgojne zavode dobesedno osupnile in v kolektivih izzvale ostro obsodbo. Vzgojitelji to kritiko smatrajo za zlonamerno, senzacionalistično, hujskaško, nezrelo, neodgovorno itd. »Smatrajo, da so zlasti nekateri (članke) napisani tendenciozno in prikazujejo razmere v zavodih zelo enostransko. V njih je izražena nezaupečna vsem ljudem, ki delajo v zavodih. — Sprašujemo se, ali smo se v vseh zavodih zbrali samo nespособni ljudje? — Pri svojem izredno napornem delu nam družba rada deli moralne klofute, manjkrajt pa pomoč in nasvet v stiski.«

Iz pisem, ki sem jih prejel od vzgojiteljev, povzeman, da so postali nerazpoloženi, negotovi, da so začele nastopati prave krize, da postajajo popolnoma apatični in da so izgubili voljo in smisel kar koli dokazovati. Takšno stanje seveda vpliva na voljo do dela pri vseh, posebno tistih, ki so pri delu vestni in uspešni. Vsakdo se nam (Nadaljevanje na 3. strani)

V prihodnji številki: razpisi delovnih mest

Od tu in tam

REPUBLIŠKI ODBOR RAZPRAVLJAL O KULTURNIH DEJAVNOSTIH

Predsedstvo republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti je na svoji razširjeni seji — povabljeni so bili tudi nekateri predstavniki kulturnih zavodov in pa gostje, med njimi republiški sekretar za prosveto in kulturo Tomo Martelanc — dne 23. 3. t. l. razpravljalo o materialnem položaju kulturnih dejavnosti v SRS.

Mnoge izmed naših kulturnih institucij so se znašle v zadnjem času v finančnih težavah — od gledališč (osebni prejemki npr. celjskih gledališčnikov so sramotno nizki) pa do muzejev, knjižnic, galerij, arhivov... Vzroka finančnih težavam v teh institucijah pa ni iskati — po mnenju udeležencev posveta — je v nezaznavanju določenih odgovornih ljudi ali forumov do kulturnih dejavnosti, temveč je dokaj pomemben razlog za tako stanje drugje: s temeljito preobrazbo naše družbe, kateri smo priča zadnji dve desetletji, z naglim razvojem gospodarstva in drugih panog našega življenja so se bist-

veno spremenili tudi pogoji in gledanje naših ljudi. Porast tehnične inteligence, množičnost sodobnih komunikativnih sredstev, prometa ipd. — vse to prinaša v naše življenje velike spremembe, ki se jih nemara vedno niti ne zavedamo dovolj. Naše kulturne dejavnosti pa so se doslej razvijale po vseh tradicionalnih tendencah naprej. Tu prihaja zdaj do nasprotij. Potrebna bo preobrazba mreže naših kulturnih institucij. (Samo za primer: v Sloveniji imamo 105 muzejev, zbirk, spominskih sob in razstavišč; vsi ti muzeji so sicer odigrali pomembno vlogo predvsem v zbiranju gradiva.) Tako bo potrebno pregledati celotno mrežo kulturnih institucij, njihovo funkcijo v sedanjih pogojih življenja naših ljudi, v določenem okolju. Vendar je treba poudariti, da se pri tem ne bi smeli prenegativiti in se izogibati vsakega primitivizma!

Še neka ugotovitev v omenjenega posveta se nam zdi dovolj pomembna, da jo navedemo: o problemih kulture vse preveč raz-

pravljamo v zaprtih krogih, po navadi med samimi kulturniki; problemi, stanje in podatki pa ne prodrejo v širše kroge — med gospodarstvenike ipd.

Posebna komisija pri republiškem odboru sindikata delavcev družbenih dejavnosti bo zbrala vso pomembno problematiko in pripravila gradivo z izčrpnimi podatki in stališči.

Simboličen »Jurčičev dinar«

Obletnice so priložnost za marsikaj: ob njih se navadno koga spominjamo in včasih v njegov spomin tudi kaj preuredimo, napravimo in popravimo. Tudi letošnji akcij, tim. »Jurčičev dinar« (nastala je po zamisli mladine, je osnova literarni jubilej — 100-letnica izida prvega slovenskega romana »Deseti brat«, ki ga je napisal Josip Jurčič,

Jurčičev dom stoji na Muljavi še dandanes in že lani so pričeli domačini pripravljati skupaj s turističnim društvom v Ivančah gorici proslavo svojega velikega rojaka. V hiši, kjer lahko že sedaj vidimo nekaj predmetov in knjig iz Jurčičeve dobe, nameravajo urediti muzej. Hiša, ki je bila pozneje prebeljena in prekrita z opeko, bo dobila spet videz, kakršnega je imela v 19. stoletju. V njej bodo uredili kar se da popoln muzej tega velikega pripovednika, ki bo obenem prikaz domačije srednjega dolenskega kmeta iz prejšnjega stoletja. Poleg hiše bo še kozolec, kašča in čebelnjak.

Posvetovanja, ki je bilo letošnja februarja v Ivančah gorici, kjer so govorili o pripravah za proslavo, se je udeležil tudi zastopnik mladinskega aktivna gimnazija Stična. Ta je o načrtih ob-

vestil mladinski komite. Djaki so sklenili, da bodo sodelovali pri ureditvi Jurčičevega muzeja v počastitev 100-letnice prvega slovenskega romana (podobno, kot je nekoč sodelovala slovenska šolska mladina pri odkupu Prešernove rojstne hiše). Z uredništvom tednika Mladina so se dogovorili, da bodo vsak teden objavljali članke, v katerih bodo opisovali kraje iz Jurčičevih del — take, kakršni so danes. Josip Jurčič je namreč jemal snov za svoja dela v glavnem iz okolice svojega doma. Spregovorili so že o gradovih, ki so omenjeni v Desetem bratu, o starodavnem stiškem samostanu — o jami, po kateri se pride na drugi svet, pa bodo še pisali. Še danes je ohranjena Domnova puška, Sovin svenčnik in vrsta drugih reči, zanimivih za vsakogar, posebno za ljubitelje slovenskega slovstva. Tako žele približati Jurčiča mladini in jo navdušiti za akcijo.

Akcija ima torej bolj kulturni in ne toliko finančni pomen, zato naj bi dinar — posebno med mladino — res ostal simboličen. Ime vsakega pionirja ali mladince, ki bo prispeval v ta namen en novi dinar, bo zabeleženo v spominski knjigi, ki bo v bodočem Jurčičevem muzeju.

Letošnje šolsko leto gre že h kraju in zato najbrž ni več dosti časa, da bi se akcija dobro razvila. Nekateri so predlagali, naj bi jo še bolj pripravili in nadaljevali v prihodnjem šolskem letu, vanjo pa bi zajeli tudi JPI. Mladinci naj bi torej začeli akcijo nadaljevati, obenem pa v njej pomagali tudi pionirjem.

Mladina pa pri tem delu ne sme ostati osamljena in brez pomoči pedagogov. Poudarili smo že, naj ima akcija kulturno in ne finančno obsežje. Vsak učenec, dijak ali mladinec naj bi preko svoje organizacije prispeval res le en novi dinar, če pa bi z lastno aktivnostjo zbrali še druge prispevke občanov, pa bi bila to podpora mladinski akciji. Dati akciji še večji kulturni poudarek in jo čim bolj popularizirati — to naj bi bila naloga pedagogov. Prav bi bilo, ko bi se oglašili pedagogi vseh šol z naveti, kako naj jo izpeljemo.

Na stiški gimnaziji so mladinci ustanovili poseben odbor, ki skrbi za potek akcije. Pri Etnografskem muzeju v Ljubljani so odprli tekoči račun za prispevke. Naslov: Etnografski muzej Ljubljana, 501-3-12, »Jurčičev dinar«.

L. Jevšenak

Priprave na 25-letnico ustanovitve OF slovenskega naroda

Letošnjega 27. aprila bomo praznovali v okviru proslavljanja 25-letnice začetka obojane vstaje in ljudske revolucije tudi 25-letnico ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda. Ustanovitev OF sodi med največje dogodke naše zgodovine, hkrati pa je eden od temeljnih kamnov socialistične Jugoslavije, zato naj bi tudi naša mladina posebno slovesno proslavila to obletnico.

GO SZDL Slovenije, CK Zveze mladine Slovenije in republiški sekretariat za prosveto in kulturo

pozivajo vse šole v naši republiki, naj prirede 27. aprila svečane proslave, akademije in druge manifestacije, obenem pa objavljajo nagradni razpis za pisanje posebnih nalog ob priliki 25-letnice ustanovitve OF slovenskega naroda, ki naj bi se mu odzvali vsi učenci 7. in 8. razredov osnovnih šol in vsi učenci šol druge stopnje. Naloge z naslovom »Ob 25-letnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda« naj pišejo učenci dve učni uri v šoli, in sicer najkasneje do 10. aprila. Vsaka osnovna šola naj pošlje občinski komisiji, ki jo bodo ustanovili občinski odbor SZDL, občinski komite ZMS in občinski svet, pristojno za šolstvo, po dve naj-

boljši nalogi, medtem ko naj pošlje vsaka šola druge stopnje po tri naloge. Občinske komisije bodo te naloge ocenile in poslale po eno nalogo iz vsake skupine najkasneje do 10. maja republiški komisiji pri republiškem sekretariatu za prosveto in kulturo.

GO SZDL Slovenije bo nagradil osem najboljših nalog iz osnovnih šol in 7 najboljših nalog šol druge stopnje, nagrade pa bo podelil na dan mladosti. Republiški sekretariat za prosveto in kulturo priporoča občinskim odborom SZDL, občinskim komitejem ZMS in občinskim svetom, pristojnim za šolstvo, da nagradijo najboljše naloge v okviru občine in podelijo nagrade na dan ustanovitve OF, medtem ko priporoča osnovnim šolam, naj pišejo učenci od prvega do šestega razreda šolsko nalogo s temo iz NOB. Najboljše naloge na to temo naj bi šole primerno nagradile.

KRSKO:

Plenum SZDL o šolstvu

Pred nedavnim je bil v Krškem plenum SZDL, na katerem so razpravljali o šolstvu in kulturi. Plenuma so se udeležili prosvetni in kulturni delavci občine ter članica GO SZDL in predsednica komisije za šolstvo pri Glavnem odboru SZDL Slovenije tov. Francka Strmoletov.

V razpravi o osnovnem šolstvu so udeleženci obsojali način financiranja osnovnega šolstva in s tem v zvezi velike razlike, ki nastajajo v šolah: od osebnih dohodkov učiteljev do opremljenosti šol, šolskih malic, predšolske vzgoje itn.

Podatki kažejo, da porabimo v 62 občinah Slovenije za šolanje otroka od 50.000 do 153.000 S. din letno.

Nič bolje kot s financiranjem osnovnih šol tudi ni s financiranjem šol II. stopnje.

Tov. Francka Strmoletova je poudarila, da zmanjšemo rešitve za izhod v sili v neki skupni blagajni in pa, da današnji, tako kritizirani položaj, ni od večraj, temveč je nastajal v daljšem razdobju.

Treba bo tudi razmisлити o merilih, po katerih bomo delili sredstva bodočim izobraževalnim skupnostim, pa tudi o merilih, po katerih bomo odmerjali denar osnovnim šolam in šolam II. stopnje.

S. S.

Zora Meršolova

V 70. letu starosti je umrla Zora Meršolova, nekdanja učiteljica in kulturna delavka na Dolenjskem. Zora Meršolova je službovala po več krajih Dolenjske, na Kočevsko pa so jo prestavili v bivši Jugoslaviji zaradi njene naprednosti in svobodnosti. Ker med tamkajšnjimi ljudmi ni mogla živeti, je odšla v Novo mesto in se zaposlila kot administrativna uradnica. Ker je imela v sramotni avokatu, ki je bil izredno arogant, je spremenila poklic, pa je še dalje ostala vzgojiteljica mladih; vodila je otroke in članice pri Sokolu, po vojni, ko so se spopadli v zvezi s slepimi Dolenjske. Ker je želela v tujino, ki je bila vsa leta po vojni internat, se je z vsem srcem navezala tudi na to mladino, ji pomagala pri učenju in njenih težavah. Mladinci ji je to vračala na svoj način: z ljubeznijo in spoštovanjem in nepozabnostjo po njeni smrti.

M. T.

Franc Zagorec

Pred nedavnim smo pokopali v Novem mestu Franca Zagorca — pedagoga, tovariša in vzgojitelja mladine in ljudi, med katerimi je živel. Spominjali se ga bodo ljudje v Kostanjevici, kjer je opravil precejšnje delo na šoli. Po prihodu v Novo mesto je več let opravljal službo šolskega nadzornika in znal usklajevati mlade prosvetne delavce pri delu v sami šoli. Med vojni so ga večkrat pregledali, ker je bil član OF, po osvoboditvi pa je postal upraviitelj novomeške osnovne šole, več let pa je poučeval tudi na obrtno nadaljevalni šoli. Kjerkoli je delal, si je uspel pridobiti zaupanje in spoštovanje med mladino in odraslimi.

M. T.

Rudolf Kranjec

Pred nedavnim je zaključil svojo življenjsko pot prof. Rudolf Kranjec, ki smo ga spoštovali kot plemenitega, srčno dobrega in poštenega moža. Prof. Rudolf Kranjec, ki je vzgojil nešteto generacij, se hvaležno spominjajo vsi, ki jim je nesebično delil svoje bogato znanje, jih vzgajal in pripravil na življenje.

Rodil se je 7. decembra 1882 v Krčevini pri Ptuj. Klasično gimnazijo je končal v Ljubljani, kjer je bil odličen dijak. Na dunajski univerzi je doštudiral romanistiko, svoje znanje je izpopolnjeval v tujini in tako obvladal šest jezikov. Potem se je ves posvetil delu z mladino: služboval je kot profesor v Novem mestu in Sarajevu, po vojni — do upokojitve — pa zopet v Novem mestu, kjer si je ustvaril dom.

Prva svetovna vojna mu ni prizanesla. Vsa štiri leta je prebil kot vojak na fronti in se iz nje vrnil invalid. Tudi med drugo svetovno vojno je vedel, kje je njegovo mesto, saj je bil ves čas pristajač OF ter ji pomagal po svojih močeh.

Spominjam se ga, kako je skromno in v tihem sedel v gimnazijski zbornici in poslušal pogovore mlajših kolegov. Za vsakogar je našel primerno besedo, vsakomur je znal svetovati — pametno, preudarno in pošteno.

Profesor Kranjec je zrasel iz skromnih razmer v velikega, plemenitega človeka in revščina, pozabljena, kaj je trpljenje in revščina, zato je vedno snoval mlažega, zamrznega človeka in mu skušal pomagati.

Za profesorjem Kranjcem je ostala v naših vrstah vzrel. Vedno pa bomo mislili nanj s spoštovanjem, kakršnega si je med nami ustvaril s svojo svetlo osebnostjo.

S. S.

LITIJA:

Kombiniran pouk za 37% učencev!

V litijski občini, ki je ena od gospodarsko šibkejših, sta med problemi, ki tarejo osnovno šolstvo, najbolj življiva dva: materialni in kadrovski. Čeprav se občinska skupščina trudi, da bi z vsakoletnim minimalnim povšiljenjem proračunskih sredstev izboljšala položaj šolstva, pa ji to gotovo ne bo uspelo tako kmalu.

V občini so tri osemletke, ki imajo še petnajst podružnic, v katerih pa je pouk (delno) zaradi nezadostnega števila učencev in pomanjkanja učiteljev v kombiniranih oddelkih. Zaskrbljujoče je podatek, da obiskuje kar 37% otrok v občini tak pouk, kar je visoko nad republiškim povprečjem (8%).

Zaradi omenjenih težav sta prisiljeni tako skupščina kot šole

najtesneje sodelovati in tudi skupno reševati probleme. Prav s tem namenom je bilo pred nedavnim organizirano širše posvetovanje predstavnikov skupščine in šol, ki sta se ga udeležila tudi namestnik republiškega sekretarja za prosveto in kulturo Boris Lipužič in pedagoški svetnik Sikst Marion. Prvi je odgovarjal na vprašanja v zvezi z uveljavljanjem načel o reformi osnovnega šolstva, o napredovanju učencev z negativnimi ocenami, sanaciji šolskih objektov, občutnih razlik izdatkov na učenca v posameznih občinah, izobraževanju učiteljev in notranji šolski zakonodaji. Pedagoški svetnik Marion pa je osvetlil nekatera pedagoška vprašanja; najdlje se je zadržal pri dodatni pomoči, kombiniranem pouku in ocenjevanju učencev.

Predsednik občinske skupščine je govoril o težavah financiranja osnovnega in strokovnega šolstva v tej občini, pedagoška svetovalka pa o kadrovskih problemih in učnih uspehih. Na tem območju ima nekaj šol kombiniran pouk od prvega do osmega razreda, poučuje pa samo en učitelj. V teh šolah sploh nimajo učil za pouk na višji stopnji, zaradi pomanjkanja kadra in bolezenskih izostankov pa je precejšnje tudi število odpadlih ur.

Ravnatelj posameznih šol so govorili o potrebi prevozov učencev, celodnevnom bivanju v šoli in o prilagajanju učnega programa terenskim razmeram, to je vcepljanju ljubezni do zemlje in kmečkoga dela. Tov. Lipužič je seznanil udeležence razprave še s pripravami za zvezni zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja. Na predlog predsednika skupščine so na sestanku sklenili, da bodo pripravili srednjeročni program razvoja šolstva v občini, pri reševanju problemov pa naj bi pomagali tudi predstavniki delovnih organizacij.

Boris Žužek

NOVO MESTO:

Srečanje domskih skupnosti

Srečanja domskih skupnosti so postala, lahko rečemo, že tradicionalna, saj jih prireja mladina letos že četrto. To so pravzaprav tekmovanja v športnih disciplinah, popostrena s slavnostnimi akademijami. Srečanja prirejajo vsako leto na dan vstaje, doslej pa so bila v Murški Soboti, Celju in Kopru, medtem ko bo letošnje v Smihelu pri Novem mestu.

S programom bodo začeli v soboto, 7. maja, ko se bodo pomerile ženske in moške ekipe v rokometu in odbojki, popoldne pa v namiznem tenisu in šahu. V nedeljo popoldne, 8. maja, bo atletika, popoldne pa rokomet in odbojka za končni plasma. Zvečer bo v novomeškem domu kulturne slavnostna akademija, po prireditvi pa bodo najboljši tekmovalci prejeli diplome. Dan bodo zaključili z zabavnim programom.

9. maja bodo mladinci obiskali partizanski Rog in Bazo 20, ob koncu tridnevnega slavlja pa bo partizanski miting. Posebnost letošnjega praznovanja bo v tem, da bodo v program vključili tudi več posvetovanj vzgojiteljev in zastopnikov domskih skupnosti Slovenije, ki bodo razpravljali o vzgojnih vprašanjih dela v domovih in o delu mladine pri samoupravljanju v domskih skupnostih.

M. T.

MARIBOR:

34 novih diplomantov pedagoške akademije

Na mariborski PA so diplomirali doslej 203 diplomanti, pred kratkim pa so podelili diplome naslednjim 34 študentom. Med novimi diplomanti, med katerimi je bilo 20 izrednih študentov, jih je največ diplomiralo iz skupine biologija-kemija ter zemljepis-zgodovina.

Vseh študentov, ki so letos vpisani na PA, je 2350, med temi kar 774 rednih. Ob letošnjem vpisu je bilo precej zanimanja tudi za skupino razrednih pouk, med izrednimi študenti pa je največ učiteljev, ki poučujejo na šolah že več kot deset let.

S. S.

Poletni center za učenje tujih jezikov

Zveza društev za tuje jezike bo tudi letos organizirala v sodelovanju z domom prosvetnih delavcev v Beogradu tečaj za učitelje angleščine, francoščine, ruščine in nemščine. Predavali bodo najbolj znani naši in tuji strokovnjaki.

Tečaji bodo od 5. do 23. julija v Jajcu. Udeleženci bodo stanovali v domu kajakašev na Plivskih jezerih, kjer je izredna možnost za rekreacijo.

Cena celotnega aranžmaja je 54.000 din. Republiški sekretariat za prosveto so priporočili, naj plačajo udeležbo na teh tečajih šole oziroma družbeni skladi za šolstvo.

Prijave sprejemajo do 10. maja na naslov: Dom prosvetnih radnika, Beograd, Kralja Milutina 66. V prijavi navedite jezik, za katerega se želite prijaviti, in svojo točen naslov.

VELENJE:

Koncertni večer

Pred nedavnim je bila v velenjskem delavskem klubu prireditelj, ki jo je pripravil glasbeni šolski center v Velenju. Le-ta je nastal po združitvi velenjske nižje glasbene šole s šoštanjsko. Učenci tega glasbenega centra prireditelj sicer vsako leto javno produkcijo, na kateri prikazuje uspehe šolanja. To pot pa so pripravili prijeten koncert predavatelji skupno z nekaterimi najboljšimi učenci. Namen koncerta je bil, da bi tako tudi velenjski delovni človek spoznaval resno glasbo in se kulturno izpopolnjeval.

Velenjčani želimo, da bi bil ta koncert resnično samo uspel začetak, ki bi mu sledila še vrsta podobnih prireditev.

A. E.

Razstave v gorenjskih muzejih

JESENICE: v mali dvorani Kulturnega doma bo od 9. 4. do 17. 4. razstava »Model za loški mali kruhek«. Razstavo je pripravil Loški muzej iz Skofje Loke, na Jesenicah pa jo organizira likovna sekcija VOLIK Jesenice.

Razstava je odprta vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 19. ure.

KAMNIK: Muzej Kamnik prireja razstavo v dvorani nad Kavarno. Od 2. 4. do 10. 4. bo razstava del članov DŠLU Gornjske. Odprta vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 19. ure.

KRANJ: V galeriji v Mestni hiši bo od 9. 4. do 29. 4. razstava: »Nemška koncentracijska taborišča«.

V galeriji v Prešernovi hiši pa od 1. 4. do 12. 4. razstava: »Otroška grafika«.

Od 12. 4. do 29. 4. »Kraška plastika« (Razstavo je pripravil Etnografski muzej Ljubljana).

Razstave v obeh galerijah so odprte vsak dan od 10. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

SKOFOVA LOKA: Loški muzej je pripravil na gradu prvo FILUMENISTIČNO razstavo v Sloveniji (razstava nalepke za vžigalnice škatlice). Razstava bo odprta od 2. 4. do 26. 4. vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 19. ure.

Koprski maturanti na učni praksi

Z enomesečne prakse smo se vrnili v šolske klopi. Spet smo smo dijaki.

Vrnili smo se zadovoljni; morada celo srečni.

Vsako do hoče pripovedovati. — Povej mi, kako si zadovoljna? — Kako si se imel ti? — In ti? — Majda, imaš še glas? Jaz sem ga izgubila! — Povej, povej kaj zanimivega!

Toda vsi se le ne pogovarjamo, vsi ne pripovedujemo. Tu in tam sedi kdo sam in zamišljen. Le o čem premišljuje? ...

Velik razred, okna, pisalna miza in klopi za šestindeset otrok. Kako me bodo sprejeli? Veliko odgovornost imaš! Vzgjaj in uč — z dobrim delom in vzgledom! Šestindeset parov oči se je radovedno, vprašujoče uprlo vame. Kako preiskujejo je otrokov pogled!

... Ta je Janko, oni Igor — tam sedi Tanja, ta zasluži pet, oni komaj tri... Sem prav ocenila? Utrujeno premišljuje: Otroki je kritičen, ve, koliko zasluži.

Mimogrede; takale učiteljska praksa ni kar tako. Bile so težave — veliko težav. Pa prislunimo, kaj nam pravi mlada »tovarišica«:

— V začetku sem si zelo prizadevala. Ni se lahko živjeti v razred, kjer je šestindeset otrok, vsak s svojim svetom. Toda, ko sem imela pred seboj velik kup zvezkov, ko sem spoznala njihove želje in skrivnosti, je bilo lepo.

Nagajali so mi, toda še v svoji nagajivosti so bili ljubki. Obvladala sem se. Meni so zaupani, moji so z vso svojo otroško razposajenostjo.

Zadnje dni je bilo najlepše. V razredu sem se počutila čudovito. Vzljubila sem svoje učence. Jokala sem. Šestindeset parov oči uprtih vame. Radi bi mi kaj povedali. Toda kljub temu molče. Govorijo le njihovi pogledi.

... Vem, da trud ni bil zaman. Polno naroče zvončkov in belega teloh, drobna darila... Stiskala sem ročice. Nazadnje sem morala slehernemu dati še svoj naslov.

Nihče ni bil razočaran. Z zapanjen in vero gledačom na poklic, ki terja ogromno požrtvovanja, pedagoškega erosa in znanja, ki pa je vseeno tako zelo, zelo lep.

In še to: tovarišem mentorjem se za ves trud najtoplejše zahvaljujemo!

Dijaki V. letnikov

Ali so res samo materialni pogoji vzrok slabim uspehom v naših šolah?

SIMPOZIJ O MORALI

Slabi učni uspehi zadnjih let v naših šolah so bili povod, da je zvezni sekretariat za kulturo in prosveto ustanovil posebno komisijo iz vseh republik, ki je imela nalogo analizirati nastali položaj ter predvideti nujne ukrepe za njegovo izboljšanje.

Komisija je na svojih sejah prišla do sledečih zaključkov:

Glavni problem vseh naših šol je nizek uspeh oziroma znanje učencev. Uspeh pa se lahko poveča le, če odslužimo vzroke dosedanjih nizkih rezultatov in če se boljše in racionalneje izkoristimo tiste faktorje, ki lahko vplivajo na povzvišanje znanja in uspeha.

Prvi korak v reševanju tega problema je nedvomno analiza dosedanjih vzrokov nizkega uspeha. Analiza je pokazala, da na šolski uspeh delujejo v glavnem tri skupine faktorjev:

materialno in kadrovske stanje na šolah,

socialne in osebne razmere, v katerih žive učenci,

stanje in intenzivnost pouka.

Prvo in drugo skupino faktorjev, ki vplivajo na nizek šolski uspeh, ni mogoče na hitro spremeniti. Iz tega sledi, da se bo negativno delovanje obeh še nadalje čutilo ter da bo lahko prišlo še do poslabšanja obeh skupin faktorjev.

Zato pa je potrebno kar najbolj pazljivo pregledati tretjo skupino faktorjev, to je tistih, ki vplivajo na stanje in intenzivnost pouka. To so pretežno subjektivni faktorji šolskega uspeha, torej tisti, ki zavise od učitelja in učenca. Prav zato pa, ker so to subjektivni faktorji, lahko na njih vplivamo v pozitivnem smislu in hitreje celo v današnjih razmerah.

Nedvomno nam praksa kaže, da je pouk v naših šolah še vedno pretežno tradicionalen, verbalno predavateljski. Cilj takega pouka je seveda jasen, se pravi, da učence usposablja za verbalno reprodukcijo tega, kar so slišali od predavatelja. Čim vernejša je ta verbalna reprodukcija originalu, tem višjo oceno prejme. Rezultat pouka je torej ta, da od učenca pričakujemo čim vernejše in popolnejše posnemanje predavatelja. Osnovna psihična funkcija, ki jo pri takem pouku razvijamo, je spominska — zapomnitev.

Ker pa učenci osvajajo znanje v končni obliki in pasivno, prihaja do naglega pozabljenja. Pri nekaterih predmetih je pozabljenje celo v ravnotežju s pridobivanjem novega znanja in zato učenci sploh ne napredujejo, ampak stagnirajo. V takih primerih pouk sploh nima nobenega efekta.

Če naj postane pouk efektiven, mora biti predvsem aktiven. To pomeni, da morajo učenci samostojno osvajati znanje, do tega pa morajo priti le z lastnim delom, ne pa s pasivnim poslušanjem. Aktivnost učencev pri pouku bomo dosegli z uporabo ustreznih učnih metod, ustreznih učnih sredstev, dodatnimi teksti in reševanjem nalog. Vsekakor se moramo nujno čimprej osvoboditi gospodujoče vloge verbalno predavateljskega pouka in prevreči težične dela na tiste metode, ki zahtevajo samostojno delo učencev.

Pouk je seveda samo en del vprašanja, kako izboljšati znanje in uspeh učencev. Drugi del tega vprašanja, ki je v odvisnosti od prvega, pa je učenje učencev, to je napor, ki ga učenci sami vlagajo v osvajanje znanja. Tudi to učenje je treba narediti kvalitetnejše. Učence moramo navajati na intenzivnejše in kvalitetnejše učenje. Postopki in metode so različni, razdelimo pa jih lahko na dve skupini: na zunanje ali bistvene. Zunanje metode in postopki so precej poznati. To so prepričevanje, pohvala, ukor, tekmovanje, nagrade in kazni, štipe, akceleracije itd. Notranje ali bistvene metode stimulirajo učencev za kvalitetnejše in intenzivnejše učenje se pa vključujejo v sam proces učenja, ga kvalitetno spreminjajo in olajšajo. Bistvo notranje metode v procesu učenja je: kontakt učenca z novim znanjem. V tej fazi mora predavatelj postati organizator učenja: lastna aktivnost učenca do gradiva, ki se ga mora naučiti; in kar je najbolj važno, utrditev novo pridobljenega znanja.

Programiran pouk in programirano učenje je najdoslednejša metoda utrjevanja, s pomočjo katere dobiva učencev takojšnje povratne informacije o znanju v vseh fazah učenja.

Zaradi vsega povedanega je torej za dvig uspeha v danih pogojih potrebno organizirati pouk tako, da proces učenja opravi

popoln cikel. Se pravi, učence se ne sme samo seznanjati z novim gradivom, ampak mora biti v zvezi s tem novim gradivom aktiven, gradivo mora biti utrjeno, učenec pa mora dobiti takoj povratno informacijo o tem, kakšen uspeh dosega pri svojem učenju. Zato je potrebno stalno podarjati važnost aktivnosti učencev pri pouku in utrjevanja. Stalno in kontinuirano izpraševanje spodbuja učence na stalno delo. Potrebno je uporabljati sodobne učne metode, namesto predavanja naj učenci pri pouku posredujejo samostojno pridobljene informacije iz učbenikov, tekstov ali s pomočjo drugih učnih sredstev. Uporabljati je treba racionalne metode, ki zahtevajo samostojne miselne operacije. Končno je potrebno sistematično spoznavanje uspehov učencev, kar je pogoj za povzvišanje teh uspehov.

Tomaž Weber

V dneh 15., 16. in 17. marca je bil v Ljubljani simpozij o morali v današnji družbi, na katerem so sodelovali filozofi kot organizatorji, ekonomisti, psihologi, pedagogi, kriminalisti, pravniki itd.

V treh izredno intenzivnih dneh so se zvrstila mnoga vprašanja, ki na ta ali oni način zadevajo moralnost. Vsekakor gre privediteljem velika zasluga. Vprašanja in problemi so bili pri nas prvič na tej ravni odprti, zato je bilo pričakovati različna mnenja, ki so se mnogokrat razhajala predvsem v ključnem problemu postavljanju definicije morala in moralnega, na kaj naj se nanaša, ali samo na odnose med ljudmi, ali na ljudi same, ali na družbene organizacije, ali na pedagoške institucije.

Kdor je vsaj malo poznal problematiko in je skušal slediti vsem iz raznih vidikov postavljenim postavkam, predlaganim kriterijem (zavzetim kriterijem), ta

je nestrno pričakoval konkretnih rešitev, ki jih pa seveda ni bilo. Če je imel simpozij namen odslužiti trenutno situacijo na tem področju, je seveda uspel, če pa je hotel poseči globlje v zapleten mehanizem, bi moral poprej poskrbeti za podrobnejšo analizo fenomena moralnosti in osredotočiti razpravo prav v to smer. Brez jasne predstave o tem, kaj je moralno in moralna, ni mogoče polemizirati s celo vrsto nastopajočih mnenj in več ali manj pristnimi stališči.

Če smo se odločili, da spregovorimo o naši morali, potem smo marsikaj prezrli, če pa smo hoteli le slišati mnogo mnenj, je to uspelo.

Razprava, ki je od časa do časa krenila na burno izmenjavo mnenj in hlastanje po hitrih reakcijah na sogovornika, predvsem v diskusijah, je valovila od individualne do kolektivne odgovornosti za »nemoralno«, zaradi katere je bil simpozij tudi sklican.

Tematika simpozija je zajemala štiri področja, na katerih je morala družben činitelj, in sicer:

1. načelna in splošna teoretična vprašanja morala, 2. ekonomska in morala, 3. vzgoja in morala in 4. politika, pravo in morala.

Načelna vprašanja bi morala biti tako postavljena, da nanje vsaj nekaj konkretnih odgovorov ne bi bilo pretežkih, toda prav v tem je bilo največ različnosti, kot npr.: slišali smo, da nas šele družba napravlja za ljudi, da je človek sam po sebi le gola možnost, če hočemo napredovati bo morala imeti družba mehanizme podrejanja posameznika splošnim ideologem, socializem se družbeno angažira, zato mora dilema morala — nemoralna pogojiti družbene in miselne premike, zanima nas konkretno saniranje do sebe, do družbe, do sočloveka in obratno, ali more naša morala biti ekskluzivno empirična, moralnost je izpopolnjevanje strokovnjaka, v ekonomskih vprašanjih ni skladnosti na relaciji družbeno-individualno, potrebe ostajajo konstantne, kaj je humanistični ideal — homo procietus, ideal si moramo zamišljati nasprotno današnjemu raztrganemu človeku po bistvenih človeških straneh v polarnem človeku z bolj harmoničnimi nasprotji na relaciji proizvajalec-potrošnik, celega človeka lahko izvedemo iz prakse, in protivprašanje: ali je možno še današnjega človeka izvesti celega zrel iz prakse... kaj pa iz teorije...

Nanizal sem vrsto postavk različnih avtorjev, ki seveda nimajo namena polemizirati z njihovo pravilnostjo ali nepravilnostjo, pač pa je moj namen le osvetliti izredno bujno odsluškavo dogajanje v praksi in tovrstnih zaključkov in nemožnost najti ad hoc zadovoljive rešitve, ki bi pokrile tak kalejdoskop mnenj.

Ta kalejdoskop pa se je včasih razreševal sam s seboj, sam v sebi. Le kratak ekskurz naj pokaže, da je bilo mentorstvo simpozija mnogokrat v hudih zadregah, saj so se k tem dodajala še naslednja vprašanja (naj navedem le majcen del): kaj in kdo formira morala je izrednega pomena; država je moralna, ker ima samoupravljanje; pravičnost, delavnost, resničnost so dobri; človekova moralnost je v njegovem dejanju; moralna je človekova dejavnost, ki vzpodbuja; družba in človek morata iste življenjske dobe; moralna ni odraz same skokov revolucije, ampak vse človeške zgodovine; kdaj bodo rešena nasprotja — nikoli! ali imamo filozofski, čisti filozofski jezik za odgovore na vsa ta vprašanja; kaj je filozofija ali je morda ali naj bo shema metodologije za praktične znanosti, za dejavnosti; ali so propadle vse dosedanje etične norme; ali je iskati samo tiste, ki so izvedljive v praksi, toda samo za danes ali morda perspektivno tudi za jutri; kaže, da filozofija v današnjem času le igra neko vlogo; jasno je da ne moremo govoriti vsi v istem jeziku, zato mnogo nesporazumov, ti naj bodo pokazatelj in naj pogojujejo čvrstejšo konfrontacijo z živimi problemi ter iniciativa nadaljnemu programiranju, predvsem pa ukrepanju in osveščanju.

Tako nam je bežen vpogled le v nekaj postavk, katere pa so bile v referatih argumentirane, osvetljene in razčlenjene, pokazal, kako je bil tak simpozij potreben, kako jih bo potrebno še precej, da bomo ugledali skupni namen in si zadali konkretne naloge ter jih tudi uspešno reševali, saj morala ni izven nas samih, zato je naša krepost in odlika, samo da jo je marsikdaj težko spoznati in mnogokrat še težje urediti.

Igor Pleško

Razgovor »Prosvetnega delavca«

Neurejen položaj slovenskih šolnikov v Trstu

Odgovarja prosvetni svetovalec za slovenske šole v Trstu prof. Stane Mihelič

• Že drugo leto opravljate funkcijo pedagoškega svetovalca na Tržaškem. Kako bi v kratkem označili to svoje poslanstvo? V čem so njegove prednosti in kje največji problemi?

— Naloga prosvetnega svetovalca za slovenske šole v Trstu kakor tudi prosvetnega svetovalca za italijanske šole na Koprskem in v Bujščinah so določili jugoslovanski in italijanski eksperti v mešanem zboru za manjšinska vprašanja. Te naloge so podobne nalogam, kakršne ima pri nas pedagoški svetovalec za slovenski jezik; seveda pa je pri tem potrebno upoštevati posebne okoliščine tako glede učnega kadra kakor šol samih in učencev. Učeni kader deloma nima ustreznih šol, ki bi ga kvalificirale za pouk slovenskega jezika; šole delujejo šele po vojni in so brez večje kontinuirane tradicije; starši učencev ne morejo

šolskih učnih načrtov je pisanje, branje in računstvo.

• Težave z učbeniki smo pri nas nekako rešili. Kako je s tem na Tržaškem? Ali so odmevi na razpise zadovoljivi in kakšne so nagrade za pisce učbenikov?

— Slovenske šole so glede učbenikov v velikih težavah. Izjema so osnovne šole, za katere tiska učbenike država in jih učenci dobe brezplačno. Slovenske nižje in višje srednje šole so pravzaprav brez ustreznih učbenikov. Pomagajo si deloma z učbeniki, ki jih je izdala še zavezniška vojska uprava in ki so skoraj vsi že zastareli, deloma s skripti, največ (v šol. letu 1985/86 za okoli 3.000.000 starih din) pa z učbeniki naših šol; žal pa le-ti vedno ne ustrezajo tamkajšnjim učnim načrtom. Te učbenike dobe slovenske šole v Trstu brezplačno od republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS.

Zato da bi ne ostale slovenske nižje srednje šole na Tržaškem brez slovenskih beril, sem lansko šolsko leto s sodelovanjem profesorjev slovensčine sestavil Slovensko berilo za prvi razred nižjih srednjih šol (tiskala ga je DZS v Ljubljani), letos pa je izšlo, žal le v ciklostilu, Slovensko berilo za drugi in tretji razred. Ker bi zaradi nizkih naklad slovenski učbeniki za nižje srednje šole ne mogli dobiti založnika, je v tem šolskem letu šolsko skrbništvo v Trstu začelo z akcijo, da bi se učbeniki tiskali z državno podporo. Ko bo prosvetno ministrstvo v Rimu to potrdilo, bodo razpisani konkurzi za posamezne slovenske učbenike. Nagrada za sprejeti učbenik je okoli 500.000 lir.

Sindikata slovenske šole pripravljajo akcijo za izdajo učbenikov za višje srednje šole.

• Kdaj menite, da bodo dobili na Tržaškem vse učbenike? — Če bosta akciji šolskega skrbništva in sindikata slovenske šole uspeli, bi v najboljšem primeru dobili lahko prvih nekaj učbenikov nekako v dveh letih.

• Kako je urejen položaj slovenskih šolnikov v Trstu? — Položaj velike večine slovenskih šolnikov v Trstu do danes še ni urejen. Razen majhnega števila učiteljev in nekaterih profesorjev, ki so dosegli stalnost, so vsi drugi več ali manj nastavljeni začasno (letno, triletno), to se pravi, da morajo po izteku tega roka vnovič prositi za službo, ki jo dobe, ali pa ne. Tudi se jim začasna nastavitve ne šteje v leta službe za državno pokojnino.

Prevideva se, da bodo dobili letos stalnost učitelji na slovenskih osnovnih šolah (100 po številu) in da bodo morja že tudi razpisani konkurzi za stalna mesta na nižjih oz. višjih srednjih šolah. Toda tudi v tem primeru, če se bo to uredilo, ostaja še vedno odprto vprašanje pokojnine za vse starejše profesorje in učitelje, saj ne bodo mogli ostati v službi toliko časa, kot bi bilo potrebno, da bi dosegli pravico vsaj do minimalne pokojnine.

• Kako so organizirani prosvetni delavci na Tržaškem? — Prosvetni delavci so v veliki večini organizirani v sindikatu slovenske šole, ki je njihova stanovska organizacija. Le-ta skrbi ne le za izboljšanje njihovega materialnega položaja, ampak tudi za dvig njihove strokovne in pedagoške ravni ter kvaliteto slovenskega šolstva.

biti vedno mentorji materinščine svojim otrokom, ker so sami obiskovali italijanske šole ipd. To pa so hkrati tudi največji problemi, s katerimi se mora spoprijemati tako šola kakor vsak, ki je z njo povezan.

• Kakšen je razloček med pedagoškim svetovalecem pri nas in pedagoškim svetovalecem na Tržaškem? — Ker sem bil dalj časa pedagoški svetovalec (tedaj so rekli inspektor) za slovenski jezik »doma«, sedaj pa v Trstu, bi dejal, da je razlika zlasti ta, da sem bil doma lahko res samo pedagoški svetovalec, v Trstu pa je potrebno prijeti tudi za vsako drugo delo, povezano s šolo. Sicer pa se počutim tudi v Trstu med pedagogi kot doma.

• Našim učnim načrtom očitajo mnogi preobširnost. Kaj menijo prosvetni delavci o učnih načrtih v Trstu? — Ne da bi se natančneje spuščal v problematiko naših in drugih učnih načrtov, bi dejal le to, da se pri nas prav zaradi »epške širine« učnih načrtov lahko skrijemo zanje in nanje zvalimo doberšen del lastnih neuspehov v šoli (to delamo leto za letom že vsaj dvajset let), medtem ko so drugod (npr. v Italiji) v učnih načrtih nakazani predvsem le smotri pouka, vse drugo pa je prepuščeno učitelju; in ta se seveda potem ne more skrivati za učni načrt. V letošnjem šolskem letu so bili odobreni učni načrti za vse slovenske šole. Na podlagi teh učnih načrtov izdelujemo sedaj ustrezne nadrobne učne načrte z navodili za osnovne in nižje srednje šole. Stevilno predmetov in ur v učnih načrtih osnovnih in srednjih šol v Italiji je manjše kot pri nas. Temeljno osnovno-

Prizadevanja vzgojnih zavodov so bila doslej pri nas vse premalo ocenjena — vnjih imamo vrsto čisto posebnih vzgojnih problemov, ki niso lahki in njihovo reševanje ni zavidanja vredno...

NA ROB KRITIKAM O VZGOJNIM ZAVODIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

reč sprašuje, ali ima še pomen vršiti neko dejavnost, ki je sedaj javno ožigosana kot slaba in za katero se navsezadnje nihče ne potruži, da bi jo izboljšal. Osebo menim, da bo tako stanje privedlo do popolne dezorganizacije in končnega propada naših zavodov. Merilo za veliko osebno prizadetost pa je tole pismo: »17 let delam za tuje otroke, nisem imel svojega življenja, zanemarjal sem svojo družino, otroke in se boril za družbene interese tako, kot sem vzel tedaj, ko sem sprejel za višje cilje puško in partijsko knjižico. Danes sem v sebi prazen. — Pridejo tisti, ki niso poklicani, in ti rečejo: Glej, vse kar si napravil, je v tem žaklju in vse je zanič. Diši po kriminalu in nesposobnosti. Edino opravilico imam v tem, da nihče ni delal bolje. — Toda nekje se moramo upreti, da smo vsega hudega in povsod krivi v domovih. Za svoje delo in delo tistih, ki so delali, smo dolžni zahtevati priznanje, a ne gnojnico!«

Interesantno je tudi to, da so z velikim zanimanjem brali član-

ke tudi gojenci sami. Vzgojitelji pišejo, da so se med njimi začele »akcije v smeri skrajnih divjanj in patoloških laži«, ugotavljanje, da so bili pri tem »toliko udeleženi, kolikor so bili zapeljani in naučevani ter prisiljeni«, do začudenja, »kako je možno, da se tako lažne stvari lahko v javnih časopisih prikazujejo«. Povzema-mo lahko, da je časopisno poročanje »negativno vplivalo zlasti na težje prizadete gojence, to je na tiste, ki so prizadeti zlasti v socialnem kontaktu. Neugodno pa so te vesti vplivale tudi na starše gojencev. Nekateri so zmedeni in sprašujejo v pismih, »kaj se dogaja«, itd. Da pa v naših vzgojnih zavodih ni srednjeveških metod, pa dovolj zgornjo pove tale podatek: »Naši gojenci so z zanimanjem zasledovali že razpravo v skupščini SR Slovenije ob sprejemanju zakona o vzgojnih ukrepih. Ob tem zakonu so mnogo razmišljali in razpravljali z vzgojitelji.« (Kakšna škoda, da z njihovimi mnenji ni bil nihče seznanjen!)

Iz teh skromnih podatkov je razvidno, da je časopisno pisanje o naših vzgojnih zavodih močno odjeknilo tudi v njih samih, da je bilo malo res, kar se je pisalo, da ni bilo prav, da se je posploševalo nekatere napake in pomanjkljivosti in da je več škodilo kot koristilo, vsled česar je stanje v vzgojnih zavodih napeto do kraja, kar bi lahko resimirali takole:

Delavci, ki delajo v posebnih vzgojnih zavodih pod pogoji, kakršni so zgoraj navedeni, ugotavljajo, da od njih družba zahteva mnogo več, kot pa v danih situacijah in pogojih sploh lahko ustvarijo. Ker perspektive za izboljšanje obstoječih pogojev ni, se pojavlja absurden predlog, da se poleg Logatca tudi drugi posebni zavodi ukincijo in postavijo v fazo izgradnje ter aktivirajo šele potem, ko bodo za normalno delo usposobljeni. Pri sedanjih delovnih pogojih brez dvoma lahko napravijo posamezniki tudi napake, saj so skoraj neizbežne. Naša družba bi že zdavnaj morala za izboljšanje delovnih pogojev v posebnih vzgojnih zavodih vložiti neprimerno več sredstev, kot jih je. In ker jih ni, delo pa je teklo kljub temu naprej in so se dosegali tudi zadovoljivi uspehi, se lahko postavi samo vprašanje: Koliko časa naj ti delavci, ki delajo v posebnih vzgojnih zavodih v sedanjih pogojih, še regresirajo obveznosti družbe in kdo bo povrnil dolg vsem tistim, ki so se pri tem delu že izrpal?

Iz vsega tega pa je končno tudi razvidno, da posebni vzgojni zavodi ne odklanjajo kritike; kritiziranje uspehov in neuspehov pa bi vsekakor moralo biti objektivno, to je v skladu z njihovimi pogoji dela.

Jagodič Vočko

**KOMPAS
OBVESCA**

ŠOLSKI IZLETI — IZREDNA PRILOŽNOST — IZREDEN POPUST

Pripravili smo vam zanimive spomladanske šolske ekskurzije v kraje po Sloveniji. Prav tako za konec šolskega leta vednevna potovanja po Jugoslaviji in v inozemstvo.

Pri izletih po Sloveniji 75-odstotni popust, enako tudi za potovanja po Jugoslaviji, oziroma do jugoslovanske meje pri izletih v inozemstvo.

Zahtevajte programe. Zaradi velikega zanimanja se odločite čimprej.

ŠOLSKA VODSTVA

Obiščite evropsko razstavo učil — 8. DIDACTA — V BASLU.

Od 24. do 28. junija smo pripravili zanimivo avtobusno potovanje z ogledi raznih mest v Švici in Italiji.

Konec junija zanimivo 14-dnevno kombinirano potovanje preko Zapadne in Vzhodne Nemčije ter Češke na DANSKO, NORVEŠKO in ŠVEDSKO.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vrednost in smiselnost učiteljeve učne priprave

Pismo učiteljice

Nekega dne je stopil tov. ravnatelj v razred z besedami: »Ali vas smem poslušati?« »Zakaj pa ne,« je bila moja reakcija. Na koncu ure je dejal: Ura je kar v redu potekala. Imaš pravičen odnos do učencev. Prosvetni svetovalci in drugi, ki so prišli gledat našo šolo, so se zelo pohvalno izrazili o ureditvi učil za tvoje predmete v prostoru. Rad bi videl še priprave. Iz torbe vzamem dnevnik, kjer beležim, v katerem razredu, katero uro in kaj učim, in mapo s pripravami, napisanimi na listih. Dam mu dnevnik in list iz mape, na katerem je bila kar precej obširna snovna in obrisna metodična priprava za obravnavano snov. S pripravami ni bil zadovoljen. Rekel je, da je to stara priprava, da je potrebno sprosti pisati priprave v zvezek in da imam v pravilniku določenih dovolj ur za pripravljeno na pouk. Pojasnila sem: »Temeljito pripravo za učno enoto (predmetni pouk) napišem na list. K temu dodajam slike, članke iz revij uganke itd., ki po vsebini spadajo k naslovu učne ure. Vse to je v razvoju — to se pravi, da te stvari neprestano dopolnjujem in zamenjujem. Tudi pripravo vsako leto dopolnim ali na novo napišem, če je potrebno.« Po pojasnilu ni rekel nič več. Zdelo se mi je, da je ostal pri svojem prvotnem mnenju.

Nisem se motila — kajti s svojo sodo o mojih pripravah je nasprotoval članu komisije (za delitev gibljivega dela OD), da s takim in takim delom zaslužim toliko točk. Če bi imela pripravo napisano v zvezku (kljub temu, da bi jo jaz ali kdo drug prepisal iz starega zvezka oz. iz zvezka kolega) potem bi bila dobra učiteljica. Viden uspeh — toda brez priprav v zvezku, ni uspeh. To se logiko ne ujema. Presojati učitelja po pripravah ali morda po trenutni metodi je nepravilno. Upravitelja in svetovalce bi moral zanimati učinek — uspeh, ki ga je učitelj dosegel v nekem obdobju. In če so z učinkom zadovoljni — zakaj še potem brskajo po pripravah? Vseeno bi jim moralo biti, ali je nekdo uspeh dosegel brez pismene priprave, ali pa je za to porabil 1 kg papirja. Smešno bi se nam zdelo če bi sposobnost — kvaliteto obrtnika sodili po načinu držanja orodja v roki, ali po tem, kakšno orodje uporablja — ima... Kadar ocenjujemo obrtnika, ga ocenimo po njegovih izdelkih, ne po načinu izdelave, a kadar bi se radi naučili, kako se neka stvar lahko naredi hitro, lepo, uporabno in poceni, takrat pa bomo človeka prosili za pojasnilo o njegovem načinu dela. Ne vem, zakaj smo v šolstvu (ne povsod) tako tog in trmasto vztrajamo na zelo subjektivnih merilih ugotavljanja upeha? Zakaj svetovalci ne ugotavljajo uspeha učiteljev po znanju učencev in morda po tem, kako učenci napredujejo v prvi polovici višjega razreda, 1. razreda srednje ali podobne šole itd.

Uspeh vzgoje se pa lahko meri po osebnosti učitelja. Če je sam reden, privrčen... potem lahko zagotovo trdimo, da vpliva na učence vzgojno pozitivno. Torej nič kompliciranega, a vendar mnogo objektivnejše bi bilo na zgoraj omenjeni način določevati uspeha učiteljev. Seveda v takem primeru bi morali biti svetovalci doma v učnih načrtih in še marsikje drugod.

In še to — verjemite, da se učitelj, ki dosegla uspehe pri delu, resnično pripravlja na pouk. Kako? — To nas naj ne briga, kadar ugotovljamo njegove vzgojno izobraževalne uspehe.

Odgovarja dr. France Strmčnik, docent oddelka za pedagogiko na univerzi v Ljubljani

V tem pismu gre za dvoje vprašanj: 1. kakšni naj bodo načini in tehnike učiteljevega pripravljavanja na pouk, in 2. po čem naj vrednoti upravitelj ali svetovalec učiteljevo delo, po učnem uspehu v razredu ali po pripravah.

Začnimo z drugim vprašanjem, ki se nanaša v bistvu na vrednost in smiselnost učne priprave. Glede tega obstajajo med prosvetnimi delavci zelo različni nazori. Ni malo učiteljev, zlasti na predmetni učni stopnji, ki podcenjujejo pismene učne priprave, zlasti tistim navajajo najrazličnejše nazore. Največkrat zatrjujejo, da je sposobnost vzgajanja in izobraževanja mladine človeku že dana, oz. prirojena. Kdor to sposobnost ima, je po njihovem mnenju avtomatično dober učitelj, kdor pa je brez nje, je tudi s pripravami ne more nadomestiti. Pri takem razglabljanju mislijo predvsem na metodično, pedagoško in psihološko stran učne priprave.

Pedagoška intuicija je brez dvoma izredno hvalevredna danost vzgojitelja. Vendar je treba vedeti, da je učitelj z intenzivnejše razvitem pedagoškim čutom malo, uči in vzgaja pa jih mnogo. Zato se morajo za delo z mladino, za učenje in vzgajanje usposobiti in sicer z zavestnim in vestnim prizadevanjem, učenjem in pripravljavanjem. Navsezadnje velja to tudi za tiste redke že po naravi pedagoško nadarjene učitelje in vzgojitelje. Naravni pedagoški čut je namreč slep, brez vsebine, brez jasnih vzgojnih kriterijev in smotrov. Učitelju pomaga utirati pot do učenca, do dobrih medsebojnih kontaktov in odnosov, ne daje mu pa vsebine za vzgajanje in izobraževanje, njene prave mere, učnih metod, oblik itd. Tega se je treba naučiti, na to se je treba pripraviti.

Mnogi menijo, da vnaprej pripravljena učna priprava in vnaprej planirani potek učne ure ovira učiteljevo prilagajanje trenutnim razmeram in učnim situacijam razreda. Zaradi tega naj bi bil tak pouk tož, nedinamičen in neživljenjski. Taki ugovori so bili deloma utemeljeni včasih, ko je bila zgradba učne priprave še pod močnim vplivom Herbartovega didaktičnega formalizma. Nasprotno pa principi in nameni današnje učne priprave dopuščajo učitelju dovolj svobode in nezvezanih rok, da more upoštevati nepredvidene učne situacije, se jim, če je potrebno, prilagoditi ali pa jih speljati v koncept svoje učne priprave.

Take in podobne ugovore proti vsakodnevnim učnim pripravam je moči ovreči z dejstvom, da je vzgajanje in poučevanje sila važna in sestavljena dejavnost, ki ne prenese improvizacije. Če želi učitelj učencem učivo pravilno zbrati posredovati je tisto, kar je res bistveno, ne da bi bilo česa preveč ali premalo, če želi učni čas gospodarno izrabiti, sile in sposobnosti učencev pa dobro aktivirati, potem se mora za pouk dobro in vsakodnevno pripravljati. Med učno pripravo učitelja in njegovimi učnimi uspehi je torej neposredna zveza.

S tega vidika je možno odgovoriti na vprašanje avtorja pisma, ali naj ocenjuje upravitelj učiteljevo delo v razredu po uspehu ali po učnih pripravah. V bistvu po obojem, praktično pa po tistem, kar mu je najbolj dostopno in hitro merljivo. To je pa predvsem učna priprava. Seveda bi bilo bolje, če bi lahko upravitelj neposredno spremljal kvaliteto učiteljevega dela v razredu in mu na licu mesta pomagal, če bi bilo to potrebno. Toda tak način je danes močno otežen in negotov, ker nimamo izdelanih primernih

meril in ker je upravitelj tako zaposlen z drugimi dolžnostmi, da mu ostane le malo časa za neposredno spremljanje učiteljevega dela. More pa oceniti učiteljevo pripravo in na osnovi te sklepati na kvaliteto učiteljevega vsakodnevne dela v razredu. Ni namreč dobrega pouka brez ali s slabimi učnimi pripravami, in redki so primeri, da bi učitelju povsem spodletelo, če se je za pouk dobro pripravil. Seveda so možna med kvaliteto učne priprave in kvaliteto pouka določena navzkrižja. Učitelj ne more vselej do kraja uresničiti svojih vnaprej pripravljanih učnih priprav. Vzroki za to so raznovrstni, tako subjektivne kot tudi objektivne narave.

Tudi če bi imeli ustrezne instrumente za merjenje uspešnosti učiteljevega dela, ne bi smeli biti ravnodušni do kvalitete učiteljevih vsakodnevnih učnih priprav. Uspehe učiteljevega pouka bi namreč bilo mogoče izmeriti šele po njegovem opravljenem delu, to se pravi po krajšem ali daljšem razdobju. S tem bi registrirali učiteljevo delo za to obdobje in mu prisolili bolj ali slabši vrednostni predznak. Tak način spremljanja učiteljevega dela je sprejemljiv, kadar nam gre za nagrajevanje njegovega dela. Ne pa tudi tedaj, kadar hočemo ali pravočasno preprečiti njegove neuspehe ali pa zboljšati njegovo delo. Če kje, velja za vzgajanje in izobraževanje, da je slabosti laže preprečevati kot pa odstranjevati. Se več moremo trditi. Škode v šoli zamujenih, neizkoriščenih in slabih učnih ur skoroda ni mogoče povsem odstraniti, zlasti ne, če je takih ur precej in ne le pri posameznikih. Občasno registriranje učiteljevega dela pa še nikakor ne pomeni pravočasno preprečevanje njegovih morebitnih učnih slabosti. In prav to bi morala biti osnovna naloga in namen pedagoške funkcije upravitelja. Zato se ne bi smel zadovoljiti le z občasnimi registracijami učiteljevega dela, temveč mu mora, če je potrebno, vsakodnevno pomagati in preprečevati njegove morebitne učne slabosti. Te naloge ne bo zmogel, če ne bo imel na razpolago učiteljevih priprav, na osnovi katerih more oceniti in predvideti prihodnjih učnih ur.

Če pravimo, da mora upravitelj kvaliteto njegovih preteklih in telj delo učitelja, kadar je to potrebno, stalno spremljati, potem ne mislimo le na njegove rezultate, temveč predvsem na njegovo snovno pripravljajenost, na metode, oblike, sredstva, skratka, na didaktičen stil njegovega poučevanja. Ti činitelji so, namreč odločilni za uspeh pouka in jih zato upravitelj nikakor ne sme zanemariti. Zaradi tega se spet ne moremo strinjati z avtorjem pisma, ko primerja učitelja z obrtnikom. K njegovi tezi moremo pristaviti naslednjo protitezo: kadar z izdelki nekega obrtnika nismo zadovoljni, gremo drugič k drugemu, pa se izognemo njegovemu slabemu delu. Učenec pa te možnosti nima. Najmanj eno šolsko leto se mora zadovoljiti z učiteljem, na kakršnega pač naleti, menjati ga med letom ne more. Upravitelj je dolžan, da stori vse, da učenci ne bi imeli slabega učitelja. Možnosti so raznovrstne. Ena izmed njih je tudi ta, da spremlja učiteljevo delo preko njegovih učnih priprav.

Verjetno bo razumel moje mišlji marsikdo tako, kakor da učitelju in v njegovo zavest poklicne odgovornosti ni mogoče zaupati. Taka razlaga bi bila nepravilna. Dobro vem, da večina našega učiteljstva s prizadevanjstvom izpolnjuje svoje vzgojno-izobraževalne dolžnosti. Zato njihovega dela ni potrebno stalno spremljati. Učne priprave so jim potrebne le zase, ne pa tudi zaradi upravitelja ali svetovalca. Razen tega Gobri učitelj tako niso v zadregi zaradi njih, ker se za pouk dobro in skrbno pripravljajo. Hkrati pa se zavarujejo z učnimi pripravami pred morebitnimi podtikanjem in očitki na račun kvalitete svojega dela.

Toda večina še niso vsi. Povsod se najdejo posamezniki, ki jih ni mogoče presojati z vidika večine. Njihovo delo pa je dolžan upravitelj stalno spremljati. S tem kajpak ne mislim, da bi to že samo po sebi vselej bistveno izboljšalo učiteljevo delo. Pri nekaterih ga, pri drugih pa spet ne. Je pa pogoj za njegov končni namen, pomagati učitelju prebroditi njegove poklicne slabosti in težave.

OBLIKA IN TEHNIKA UČNE PRIPRAVE

Drugo vprašanje, postavljeno v pismu, se nanaša na obliko in tehniko učne priprave. Ločimo več vrst pripravljavanja na pouk, in sicer glede na čas, kdaj se učitelj pripravlja, glede na program in vsebino pripravljavanja in glede na tehniko pripravljavanja. Ni naš na-

men razčleniti vse te vrste učnih priprav. Bolj nas zanima pripravljavanje za posamezno učno enoto oziroma učno uro. O njeni nujnosti, kakor tudi o ugovorih proti njej smo že govorili. Ostanje nam še, kaj vse zajema in na kaj se nanaša.

Pismena učna priprava nikakor ne sme mimo snovnih in pedagoško metodičnih vidikov pouka. Zato si jih nekoliko bližje ogledjmo.

Snovna ali vsebinska priprava se nanaša na temeljito poznavanje učne snovi, na njen premišljen izbor glede na to, kaj je na določenih razvojnih stopnjah za učence bistveno.

Vsebinska priprava je potrebna iz več razlogov. Nobena kadrovska šola ne daje bodočim učiteljem dovolj poklicnega znanja. Ali jih snovno premalo usposobi (učiteljska) ali pa jim daje premalo »šolskega« znanja, takega, ki ga bodo kot šolniki potrebovali (npr. fakulteta). Nadalje je treba upoštevati nenehni razvoj znanosti, ki mu učitelj ne more slediti, ki mu učitelj ne more slediti drugače kot z nenehnim izpopolnjevanjem. In končno je treba znanje iz šolskih let tudi osvežiti, ga priklicati v zavest, tako da je učitelju uslužno, ne da bi si moral med poukom, ko mora biti pozoren še na mnoge druge stvari, lomiti zaradi njega glavo. Viri za snovno pripravljavanje so raznovrstna strokovna literatura, ne pa učenec namenjenih učbeniki in priročniki, čeprav jih mora seveda dobro poznati.

Pedagoško metodična priprava se nanaša na obravnavanje izbrane učne snovi. Medtem ko gre pri snovni pripravi predvsem za »kaj« učiti, nas zanima pri metodični zlasti »kako« poučevati, da bi dosegli postavljeni vzgojno izobraževalni namen. Omenimo le nekatere najvažnejše elemente pedagoško metodične priprave: učitelj prilagodi znanstveno abstraktno logiko in sistematično snovi dojemljivosti konkretnjega mišljenja učencev, seveda tako, da ne trpi znanstvenost pouka; razmisli o zgradbi učne ure glede na njene stopnje in zakonitosti in o ponovitvi stare, že znane učne snovi, da bi navezalo nanjo novo snov čim bolj organsko; predvidi najustreznejše učne oblike, učne metode, sredstva in učila; razmisli o vzgojni vrednosti učne snovi, o načinih in zvezah, v katerih jo bo čim manj prisiljeno

poudaril; določi načine in čas ponavljanja ter utrjevanja predelane učne snovi; predvidi domače naloge in najustreznejše ter učencem dostopne učne vire; razmisli o pomoči slabšim učencem in o dodatni zaposlitvi sposobnejših itd. Zelo pomembna je tudi organizacijsko tehnična stran metodične priprave. Učitelj mora poskrbeti za pogoje, da bo mogel svoje snovne in metodične zamisli pri pouku nemoteno izvesti. V ta namen razmisli o najbolj primerem prostoru za pouk in poskrbi za primerno ureditev le-tega (učilnica, kabinet, laboratorij, delavnica, šolski vrt, v naravi...), pripravi si potrebna učila (projekcijski aparati, instrumenti itd.) ter preveri njihovo funkcionalnost, izdelava enostavnejše pripomočke (skica na papirju, ali na tabli, učni listki za individualno ali skupinsko delo) itd.

Z dobro snovno in pedagoško metodično pripravo se učitelj tudi psihološko pripravi za pouk. Dobro pripravljen učitelj se počuti varnega in zanesljivega. Zato se ne boji stopiti v razred. Zaupa v sebe in v to, da bo uro tako izpeljal, da se mu je ne bo treba skrnavati pred učenci in pred tistimi, ki imajo neposredni ali posredni vpogled v njegovo delo. Med te spadajo ne le upravitelj in svetovalci, temveč tudi starši. Zlasti ti postajajo iz dneva v dan bolj kritični in vedno manj ravnodušni do učiteljevega dela. Nasprotno pa je slabo pripravljen učitelj notranje napet in hitro vzdražljiv, počuti se ogroženega, izogiba se aktivnega sodelovanja učencev, ker se boji, da jih snovno ne bi obvladal, ima slabo disciplino, ki jo gasi s prisilnimi sredstvi, je stalno nerazpoložen in brez prave volje za delo. Tak učitelj je v napoto učencem in sebi.

Približno na taka in sorodna vprašanja išče učitelj odgovore, ko se pripravlja na pouk. Ti odgovori morajo biti kajpak tudi neke zabeleži. In sicer tako, da so razvidni rezultati učiteljevega pripravljavanja in nameni, ki jih želi doseči pri pouku. Prav temu, to je pismenim pripravam se učitelj največkrat upira. Vendar so razen tega, da more z njimi posredno dokazati svoje delo, kadar kdo od njega to želi ali zahteva, potrebne v prvi vrsti zaradi učitelja samega. Redki so namreč posamezniki, ki zmorejo obdržati v glavi vso kompleksnost učne pri-

prave in se po njej pri pouku pametno ravnati. Se redkejši so tisti, ki zmorejo obdržati v glavi slabe in dobre strani učne ure ter odstopanja od učne priprave. Oboje, dobre in slabe strani pouka pa je treba registrirati, da bi se učitelj obaroval v bodoče pred ponavljanjem slabosti in pred pozabljanjem včasih prav drobni, pozitivnih izkušenj. Tisti, ki trdijo da jim pismena priprava ni potrebna, so lahko le spretni improvizatorji ali pa rutinerji, ki delajo leta in leta po istem kopitu, kot da se ni v času, življenju, v šoli in otroku nič spremenilo.

Drugo je seveda vprašanje o obsegu pismenih priprav. Lahko so obširnejše ali skromnejše, kar je odvisno od mnogih okoliščin, ki jih ni mogoče posploševati. Nanj vpliva v prvi vrsti obseg in globina učiteljeve splošne ter pedagoške izobraženosti, naravna poklicna nadarjenost in bogastvo poklicnih izkušenj. Tistemu, ki ima obširnejše in utrjenejše znanje in mnogo osmišljenih praktičnih izkušenj, bodo potrebne le snovne in metodične spominske opore. Za druge, zlasti za začetnike, so take priprave seveda preskromne, zato jim pri pouku ne bodo v posebno pomoč. Zanje si bodo morali vzeti več časa in bolj podrobno predvideti ter zabeležiti snovni in metodični potek učne ure.

Razume se, da imajo pismene priprave svojo vrednost le, če so izraz prepričanja, da so potrebne in rezultat, srč učiteljevega resničnega in stalnega izpopolnjevanja. Mehanično prepisovanje nekih starih priprav ali pa od kolegov zgolj zato, da se zadosti zahtevi upravitelja ali pa merilom delitve gibljivega dela, je ne le malo vredno, temveč tudi nepošteno.

Mislim, da moremo zdaj odgovoriti tudi na prvo vprašanje avtorja pisma o tehniki in obliki učnih priprav. Če je bilo iz njegove tedanje in prejšnjih pismenih učnih priprav in iz učne ure same razvidno, da se snovno in metodično dobro in redno pripravljaja na pouk, potem je bila upraviteljeva reakcija formalistična. Z ničemer ni mogoče utemeljiti, da je učna priprava, napisana v zvezek, več vredna kot pa z izkušnjami korigirana in spremembam prilagojena stara priprava ali pa napisana na posebni list.

Učni načrt vendar ni vse!

Na vprašanja »Prosvetnega delavca« odgovarja poslanec prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS in ravnatelj osnovne šole v Sečoveljih tovariš Avgust Gobjkovič

Kot vodja skupine poslancev PKZ skupščine SRS, ki že nekaj časa zavzeto razpravlja o predloženem redigiranem učnem načrtu za našo osnovno šolo, nas bo veselilo, če nam lahko odgovorite, kakšno so po vašem mnenju spremembe, ki jih naj zdaj doživijo učni načrti?

Spremembe, ki jih naj zdaj doživijo učni načrti za osnovne šole, so sicer minimalne, a za učno prakso bodo lahko velikega pomena. Bile bi naj rezultat ugotovitev prosvetno-pedagoške službe in večletne prakse osnovnih šol. Predvidevajo le minimalno zmanjšanje števila učnih ur in števila predmetov ter skrbnejšo horizontalno in vertikalno povezavo. Skupina poslancev s sodelavci ugotavlja, da so predložene spremembe še prešibke in da ne zadovoljujejo osnovnih zahtev učne prakse. Učna praksa namreč dokazuje, da so najslabši učni uspehi oz. da je najtežje doseči učne uspehe pri slovenskem jeziku, pri tujem jeziku in pri matematiki. Predlagane spremembe rešujejo tuj jezik, delno tudi slovenski jezik, nič pa ne zboljšujejo stanja matematike. Vsa mnenja poslancev in sodelavcev težijo k temu, da naj te spremembe očito pomagajo zboljšanju učnega uspeha slovenskega jezika in matematike, ki bi naj dobila še po eno uro na višji stopnji. Prodira namreč tudi mnenje, da se zaradi tako majhnih sprememb pač ne splača govoriti o spremembah, niti uvajati postopka za spremembe. Sam pa menim, da učna praksa spremembe težko pričakuje, jih naravnost zahteva in bo zadovoljna, če bodo spremembe prinesle tudi boljše pogoje za matematiko in slovenski jezik.

Katerega osnovnega problema bi se po vašem mnenju morali lotiti naši pedagoški strokovnjaki pri bodočih spremembah in dopolnitvah učnega načrta za osnovno šolo?

Na to vprašanje bi morali odgovoriti strokovnjaki sami. Res pa je, da lahko imamo o tem svoje mnenje tudi drugi, posebno še, če ga opiramo na pedagoško prakso.

Predmetnik in učni načrt je osnovno vodilo šoli in učitelju, določa mu meje, okvire in kvantum. Pedagoški strokovnjaki bodo verjetno morali za vse zahteve učnega načrta dobiti slovenske psihološke zmogljivosti in osnovne otroka. To je znanstveno pomembno delo. Slovenci smo komaj rni dobili svoj pedagoški inštitut, ki bi tako delo lahko sprejel. Tako celostno se bodo strokovnjaki verjetno morali lotiti dela, »spremembe in dopolnitve« pa, ko bomo popravili očitne napake, opustiti. Sedanje kranje in premikanje, boj za večji fond ur pri posameznih predmetih itd., nikamor ne pelje, kvečjemu ovira pedagoške silnice in učno prakso. Naš boj za »osnovno šolo« je preveč skoncentriran v boju za »popolni učni načrt«, ki bi natančno določil okvir, meje in kvantum. To je še vedno bolj za »kvantiteto«, ki ne more roditi kvalitete. S precizno določenimi mejami in okviri lahko samo še bolj zvežemo učitelja in ga osvobajamo odgovornosti.

Ali so te spremembe takšne, da bo redigirani učni načrt ustrezal potrebam in smotrom naše osnovne šole?

Te spremembe redigiranega predmetnika in učnega načrta nikakor niso take, da bi že zaradi njih učni načrt ustrezal potrebam in smotrom osnovne šole. Obstaja namreč celo vrsta neresenih vprašanj, ki se tudi ne dajo rešiti mimogrede. Problematičen je pred-

met »gospodinjstvo«, vežejo nas pri predmetniku in učnem načrtu zvezni predpisi, nastopa vrsta zagovornikov tega ali onega predmeta oz. vrste predmetov. Verjetno se bo moralo to vprašanje reševati še v zveznem merilu, ali pa bo moralo preiti več pristojnosti na področju šolstva iz zveze na republike. Ne vem, če bomo uspeli urediti ta vprašanja pred nastopom novih problemov: govori se o desetletni šolski obveznosti? Skratka: »ustreznost« najbrž ne bo nikoli dokončna.

Katerega osnovnega problema bi se po vašem mnenju morali lotiti naši pedagoški strokovnjaki pri bodočih spremembah in dopolnitvah učnega načrta za osnovno šolo?

Na to vprašanje bi morali odgovoriti strokovnjaki sami. Res pa je, da lahko imamo o tem svoje mnenje tudi drugi, posebno še, če ga opiramo na pedagoško prakso.

Predmetnik in učni načrt je osnovno vodilo šoli in učitelju, določa mu meje, okvire in kvantum. Pedagoški strokovnjaki bodo verjetno morali za vse zahteve učnega načrta dobiti slovenske psihološke zmogljivosti in osnovne otroka. To je znanstveno pomembno delo. Slovenci smo komaj rni dobili svoj pedagoški inštitut, ki bi tako delo lahko sprejel. Tako celostno se bodo strokovnjaki verjetno morali lotiti dela, »spremembe in dopolnitve« pa, ko bomo popravili očitne napake, opustiti. Sedanje kranje in premikanje, boj za večji fond ur pri posameznih predmetih itd., nikamor ne pelje, kvečjemu ovira pedagoške silnice in učno prakso. Naš boj za »osnovno šolo« je preveč skoncentriran v boju za »popolni učni načrt«, ki bi natančno določil okvir, meje in kvantum. To je še vedno bolj za »kvantiteto«, ki ne more roditi kvalitete. S precizno določenimi mejami in okviri lahko samo še bolj zvežemo učitelja in ga osvobajamo odgovornosti.

Ali so te spremembe takšne, da bo redigirani učni načrt ustrezal potrebam in smotrom naše osnovne šole?

Te spremembe redigiranega predmetnika in učnega načrta nikakor niso take, da bi že zaradi njih učni načrt ustrezal potrebam in smotrom osnovne šole. Obstaja namreč celo vrsta neresenih vprašanj, ki se tudi ne dajo rešiti mimogrede. Problematičen je pred-

met »gospodinjstvo«, vežejo nas pri predmetniku in učnem načrtu zvezni predpisi, nastopa vrsta zagovornikov tega ali onega predmeta oz. vrste predmetov. Verjetno se bo moralo to vprašanje reševati še v zveznem merilu, ali pa bo moralo preiti več pristojnosti na področju šolstva iz zveze na republike. Ne vem, če bomo uspeli urediti ta vprašanja pred nastopom novih problemov: govori se o desetletni šolski obveznosti? Skratka: »ustreznost« najbrž ne bo nikoli dokončna.

met »gospodinjstvo«, vežejo nas pri predmetniku in učnem načrtu zvezni predpisi, nastopa vrsta zagovornikov tega ali onega predmeta oz. vrste predmetov. Verjetno se bo moralo to vprašanje reševati še v zveznem merilu, ali pa bo moralo preiti več pristojnosti na področju šolstva iz zveze na republike. Ne vem, če bomo uspeli urediti ta vprašanja pred nastopom novih problemov: govori se o desetletni šolski obveznosti? Skratka: »ustreznost« najbrž ne bo nikoli dokončna.

Katerega osnovnega problema bi se po vašem mnenju morali lotiti naši pedagoški strokovnjaki pri bodočih spremembah in dopolnitvah učnega načrta za osnovno šolo?

Na to vprašanje bi morali odgovoriti strokovnjaki sami. Res pa je, da lahko imamo o tem svoje mnenje tudi drugi, posebno še, če ga opiramo na pedagoško prakso.

Predmetnik in učni načrt je osnovno vodilo šoli in učitelju, določa mu meje, okvire in kvantum. Pedagoški strokovnjaki bodo verjetno morali za vse zahteve učnega načrta dobiti slovenske psihološke zmogljivosti in osnovne otroka. To je znanstveno pomembno delo. Slovenci smo komaj rni dobili svoj pedagoški inštitut, ki bi tako delo lahko sprejel. Tako celostno se bodo strokovnjaki verjetno morali lotiti dela, »spremembe in dopolnitve« pa, ko bomo popravili očitne napake, opustiti. Sedanje kranje in premikanje, boj za večji fond ur pri posameznih predmetih itd., nikamor ne pelje, kvečjemu ovira pedagoške silnice in učno prakso. Naš boj za »osnovno šolo« je preveč skoncentriran v boju za »popolni učni načrt«, ki bi natančno določil okvir, meje in kvantum. To je še vedno bolj za »kvantiteto«, ki ne more roditi kvalitete. S precizno določenimi mejami in okviri lahko samo še bolj zvežemo učitelja in ga osvobajamo odgovornosti.

Ali so te spremembe takšne, da bo redigirani učni načrt ustrezal potrebam in smotrom naše osnovne šole?

Te spremembe redigiranega predmetnika in učnega načrta nikakor niso take, da bi že zaradi njih učni načrt ustrezal potrebam in smotrom osnovne šole. Obstaja namreč celo vrsta neresenih vprašanj, ki se tudi ne dajo rešiti mimogrede. Problematičen je pred-

met »gospodinjstvo«, vežejo nas pri predmetniku in učnem načrtu zvezni predpisi, nastopa vrsta zagovornikov tega ali onega predmeta oz. vrste predmetov. Verjetno se bo moralo to vprašanje reševati še v zveznem merilu, ali pa bo moralo preiti več pristojnosti na področju šolstva iz zveze na republike. Ne vem, če bomo uspeli urediti ta vprašanja pred nastopom novih problemov: govori se o desetletni šolski obveznosti? Skratka: »ustreznost« najbrž ne bo nikoli dokončna.

6.000.000 obiskovalcev v Postojnski jami

Skoraj 150 let je že odprta svetovno znana Postojnska jama. Vsi do sedaj znani rovi posegajo dolžino 23 km. V njej ustvarja narava že dolga tisočletja čudovite kapniške tvorbe; stalagmite, stalaktite, zavese in mogočne stebre. Jama je pravilčno razsvetljena in v njo vozi električni vlak. Tu biva znamenita jamska dvoživka — človeška ribica (Proteus anguinus). Plesno dvorano v jami si je izbral IV. mednarodni speleološki kongres za svojo svečano otvoritev.

Obiski: Od 1. IV. do 31. X. ob: 8.30, 10.30, 13.30, 16. in 18. uri.

Od 1. XI. do 31. III. ob: 9.30 in 13.30 uri.

V sezoni so obiski tudi vsake pol ure.

Šolske ekskurzije v »Franjo« in »Slovenijo«

Obisk našega najznamenitejšega partizanskega objekta bolnišnice »Franje« pri Cerknem je lani presedel 25.000 obiskovalcev. Prav tako zanimiva pa je partizanska tiskarna »Slovenija« na Vojskem, kjer se je lani obiskovalcev so bili šolarji in dijaki. Glede na vozne olajšave pričakujemo letos še povečan obisk šolskih ekskurzij tudi iz bolj oddaljenih šol Dolenjske in Štajerske.

Zdi se nam potrebno objaviti nekaj praktičnih navodil, da bodo ekskurzije potekale v najlepšem redu.

Sole povezujejo ekskurzijo največkrat z obiskom zanimivega muzeja v Idriji in rudnika. V muzeju želijo, da bi ekskurzije prijavili vsaj z dopisnico, ker bo le tako vedno na razpolago vodnik. Posebej opozarjajo na lani odprto galerijo partizanske grafike, ki je organizirana v republiškem obsegu. Vstopnina je 0,30 N. din. Za ogled zunanjih rudniških naprav mora šola dobiti predhodno dovoljenje rudnika živega srebra v Idriji, vodstvo pa je prevzel muzej, zato naj se vse ekskurzije javijo v muzeju, kjer dobijo vodstvo, skupna vstopnina pa je v tem primeru 0,50 N. din. Pri tem je treba pripomniti, da rudnik ne izdaja dovoljenja za obisk otrokom izpod 14. leta! Sicer pa si ti otroci delo rudnika lahko ogledajo v muzeju.

»Franja« je odprta neprekinjeno in ob vsakem času dobite oskrbnika. Vstopnina znaša za šolske ekskurzije 0,50 N. din. To je minimalna vstopnina, ki služi samo za vzdrževanje objekta. Zaradi navala je potrebno, da vodja že prej pobere vstopnino, h kateri dobi vsak obiskovalec tudi prospekt s potrebno kratko razlago.

Partizanska tiskarna »Slovenija« na Vojskem je prav tako stalno odprta in ima oskrbnika, ki se ga pokliče v najbližji hiši na Vogalcah. Tudi tu je vstopnina 0,50 N. din. Naj še omenimo, da se obiskovalci lahko okrepčajo v lepem planinskem domu »Rudar« na Vojskem. Posebej pa je treba opozoriti, da grede iz Idrije na Vojsko (13 km) samo srednjeveliki avtobusi, ker je cesta sicer dobra, vendar nekoliko ozka. Obstaja pa možnost, da se vodstvo ekskurzije predhodno dome-

ni s podjetjem SAP zaradi zamenjave avtobusa v Idriji. Voznja iz Idrije traja namreč eno uro.

Turistično društvo v Idriji se je domenilo s hotelom »Nanos«, da bo tudi letos sprejemalo vse šolske ekskurzije v svoji veliki dvorani, kjer jih lahko postrežejo tudi samo z juho (0,90 do 1,20 N. din) ali enolončnico (od 2,30 do 3,70 N. din), seveda proti predhodni naročilnici. Manjše skupine lahko postrežejo tudi gostilne v Cerknem.

Lani smo ugotovili, da so se posebno dobro obnesli edenovinski izleti iz Ljubljane v Idrijo (dobro uro vožnje po novi asfaltirani cesti) — ogled muzeja, ki traja dobro uro in prav toliko traja

tudi ogled rudnika, nato odmor s kosilom — dobre pol ure vožnje do »Franje« oziroma do Loga, od koder je dobre četrt ure peš (za ogled objekta je torej treba računati poldruho uro) — nato nadaljevanje po Poljanski dolini z ogledom Visokega in Skofje Loke.

Pri ogledu »Franje« bi prosili za majhno pietetno pozornost, saj je tu umrlo večje število naših borcev. Kar malo čudno se sliši, da sta se na to lani spomnili samo dve naši šoli, pač pa so se spomnile vse inozemske skupine! Gre samo za skromno svečko, ki jo bodo otroci prizgali pred spominsko ploščo, ali za skromen soplek rož, ki ga bodo položili na grobove.

S. L.

Partizanska tiskarna »Slovenija« na Vojskem

Dvajset let Študijske knjižnice v Celju

Po končani narodnoosvobodilni borbi leta 1945 je postalo Celje politično, gospodarsko in kulturno-prosvetno središče dokaj širokega pokrajinskega območja osrednje Slovenije, ki je imelo v prvi upravni razdelitvi 1945—1946 naziv Celjsko okrožje. V letih po osvoboditvi so se v kulturnih središčih, kakršno je Celje, razvile tudi razne kulturne dejavnosti, ki so bile v predvojni Jugoslaviji odvisne samo od po-

žrtvovalnosti in vneme posameznikov, in dobile pravno urejen položaj organiziranih družbenih služb v obliki samostojnih zavodov. Tako je Celje dobilo 1945 oziroma 1946 mestni muzej in Študijsko knjižnico, leta 1950 pa tudi poklicno gledališče. Letos poteka 20 let ustanovitve Študijske knjižnice v Celju; ustanovljena je bila dne 1. marca 1946 z uredbo tedanjega ministrstva za prosveto LRS, po ukinitvi okrožij v začetku 1947 pa je bila ves čas v upravni kompetenci MLO oziroma ObLo oziroma občinske skupščine Celje — le-ta opravlja funkcijo ustanovitelj oziroma vzdrževalca še zdaj.

Študijska knjižnica v Celju ima predvsem naslednje naloge:

1. da zbira knjige, periodični tisk in ostalo knjižnično gradivo, ga strokovno obdeluje po znanstvenih bibliotekarskih principih in ga daje zainteresiranim bralcem na razpolago za študij, to je za splošno izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje, pa tudi za znanstveno raziskovalno delo;

2. da kot pokrajinska znanstvena knjižnica s posebno skrbjo zbira bibliotечно gradivo, ki obravnava problematiko Celja in pokrajinskega območja, ga obdeluje ne le strokovno-bibliotekarsko, ampak tudi bibliografsko in dokumentacijsko ter tako nudi znanstvenim raziskovalcem možnost za raziskovalno delo v zvezi s problematiko tega ozemlja;

3. da kot najrazvitejša knjižnica celjskega območja skrbi za razvoj knjižničarstva in knjižničarske službe v Celju in na obširnem celjskem zaledju, da vodi register knjižnic in le-te ter njih knjižne fonde povezuje s centralnim katalogom knjižnic SRS, posreduje in organizira medbibliotечно izposojanje, skrbi za vzgojo knjižničarjev in nudi inštruktorsko pomoč knjižnicam za vzpostavitev modernega načina poslovanja; takšno pomoč pa nudi tudi strokovnim knjižnicam v zavodih in podjetjih na celjskem terenu.

Ko je bilo mogoče leta 1947 prvič v Študijski knjižnici v Celju statistično ugotoviti število knjig, je štela knjižna zaloga 19.872 biblioteknih enot; ob koncu leta 1965 pa je imela knjižnica sku-

PROSLAVILI BOMO 20-LETNICO II. pedagoškega tečaja v Celju

Letos poteka 20 let, ko se je v Celju v bivši Wesnovi vili v Gaberju zbralo 105 mladih ljudi. Prijavili smo se v pedagoški tečaj, da bi se tam spopadli z novimi nalogami, ki jih je od nas vseh zahtevala porušena in opustošena domovina. Skoraj vsi prijavljeni v tem tečaju so svojo prvo preizkušnjo in nalogo že uspešno opravili v narodnoosvobodilni borbi. Prav zaradi tega so bile naloge, ki so jih pred nas postavljali profesorji, toliko bolj jasne in konkretne. »Vzgjajali boste naš novi rod, naše bodoče generacije, gradili boste lepše življenje.« — Kako plemenite naloge! V našem takratnem maldostnem poletu se jih nismo mogli v celoti zavedati. Bili smo veseli in ponosni, obenem pa tudi zaskrbljeni. Ponosni zato, ker bomo lahko nadaljevali z borbo, ki se je pravkar zmagovito končala, zaskrbljeni pa zaradi tega, ker smo bili postavljeni še pred večjo odgovornost. V uspešno rešitev teh nalog nismo nikoli podvomili, to ni bilo v naši navadi in še danes ni. Vendar smo pa vedeli eno, da se bo treba za to borbo temeljito oborožiti. Kaj je bilo najboljše in najuspešnejše orožje po vojni? To je bilo znanje in zopet znanje. Prav tega nam je pa na začetku manjkalo. Primanjkovalo ga je povsod, ne samo v prosveti in kulturi. Ravno to nam je povzročalo skrbi. Ravno to pa je tudi bil razlog, da smo se tega problema temeljito in zelo odgovorno lotili.

Pri tem delu nam je bil v veliko pomoč 6-članski profsorski zbor, od katerih danes Ernesta Vranca in tov. Dolgana ni več med nami. Vodstvo tečaja je takratno ministrstvo za prosveto zaupalo že takrat znanemu psihologu prof. Albinu Podjavoršku. Med ostalimi predavatelji pa so

sodelovali še tov. Jurček Vreže, tov. Danica Hudales in tov. Konrad Sodin.

Delo tečaja je potekalo v normalnih pogojih dela. Predavalo in učilo se je od ranega jutra do poznega večera. Vsem se je mudilo. Kar čutili smo, kako nas čakajo otroci zunaj na podeželju, kako čakajo številna porušena in požgana šolska poslopja, opustošeni prosvetni domovi, kako čaka ukajelna mladina, da pridemo med nje.

In res smo šli. V glavnem smo vsi ostali v prosvetnih vrstah, nekaj se jih je preusmerilo v druge poklice. Nič hudega zato, mladi in požrtvovalni kadri so bili povsod potrebni.

Tako je poteklo 20 let, kako

kratka so bila! Veliko smo v tem času opravili, uspehi so danes očitni. Razne poti smo prehodili. Spoznali smo marsikaj in se v marsičem tudi prepričali, da smo pred 20 leti izbrali pravilno pot. Koliko vsega bi si imeli povedati. Nekateri se pogosteje dobivamo, drugi zopet ne. Problem je tudi v tem, da se več ne poznamo in ne vemo drug za drugega.

Da bi obudili spomine na prehojeno pot v 20 letih, naprosimo vse tovariše in tovaršice, ki so se tega tečaja udeležili, da se pismeno javijo na Zavod za prosvetno-pedagoško službo Celje, Cankarjeva 1 in nam sporoče svoj naslov in tudi morebitne predloge za kraj in čas srečanja.

Jaka Majcen

Prosvetne delavke in porodniški dopust

Ker dobiva »Prosvetni delavec« večkrat vprašanja prosvetnih delavk o pravicah le-teh v času porodniškega dopusta in ob skrajšanem delovnem času po porodu, dajemo naslednje pojasnilo:

Za nosečnost in porod ima tudi prosvetna delavka po predpisih o zdravstvenem zavarovanju pravico do 133 dni dopusta. Ta dopust mora nastopiti 28 dni pred porodom, ostale dneve izkoristi po porodu.

Ce pa de porodniški dopust v čas, ko je delavki odobren letni dopust, ima delavka pravico izkoristiti letni dopust po preteku porodniškega dopusta, mora pa ga nastopiti pred koncem koledarskega leta.

Po 39. členu Temeljnega zakona o delovnih razmerjih ima prosvetna delavka z otrokom, starim do osem mesecev, pravico delati samo 4 ure na dan, če to seveda zahteva. Ta skrajšani delov-

ni čas se nanaša pri pedagoški delavki na učno obveznost, na čas priprave in na druge delovne obveznosti. Sorazmerno se skrajša torej tudi neposredna učna obveznost.

Letni dopust za delavca mora biti podrobneje urejen v statutu ali pravilniku o delovnih razmerjih šole, seveda v skladu z načeli Temeljnega zakona o delovnih razmerjih.

Republiški odbor
Sindikata delavcev družbenih
dejavnosti Slovenije

PLANETARIJ

Fakulteta za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani prireja v svojem planetariju tudi predavanja oziroma demonstracije za šolsko mladino.

V planetariju je lahko prikazati tako najenostavnejše, osnovne nebesne pojave in navidezna gibanja nebesnih teles, kot lahko tudi služi za lažje razumevanje in proučevanje zahtevnejših astronomskih vprašanj.

Prav zaradi nazornosti demonstracij — le-te so zelo podobne opazovanju v naravi in zato lahko razumljive — je obisk planetarija primeren še dijakom zadnjih razredov osemletke. Dijkom gimnazij in ostalih srednjih šol pomeni ogled planetarija lahko, poleg splošnega izobraževanja, veliko pomoč pri reševanju nekaterih vprašanj zemljepisne in seveda še več pri razumevanju osnov ali poglobljenega študija astronomije.

Planetarij je postavljen v ljubljanskem Prirodoslovnem muzeju na Prešernovi cesti. Zal pa bo od julija 1966 dalje suveje nujno potreboval prostor za svoje zbirke. Vprašanje novih primeren prostorov za planetarij bo težko rešiti. Do julija bodo predavanja še redno potekala, zato naj bo dovoljeno priporočilo za obisk planetarija še v letošnjem šolskem letu.

Prijave za obisk (po možnosti vsaj za en dan v naprej) sprejema Geodetsko-komunalni oddelek FAGG, Aškerčeva 18, Ljubljana, lahko tudi na telefon št. 23-391.

Obvestilo

Gimnazija Velenje obvešča, da bo v prihodnjem šolskem letu potrebovala učitelja za angleški jezik in tehnično vzgojo. Na voljo je dvoje družinskih ali samskih stanovanj. Razpis bo sledil. Pojasnila: Gimnazija Velenje.

R A Z P I S

prostih delovnih mest za učno-vzgojno in drugo osebje na osnovni šoli ZVONKA RUNKA, Ljubljana, Gasilska 17. Osnovna šola Zvonka Runka, Ljubljana, Gasilska 17 objavlja na podlagi 244. in 245. člena zakona o javnih uslužbenih (Ur. l. 53/57), na podlagi pravilnika o izvedbi razpisa delovnih mest za učno in vzgojno osebje na šolah in drugih ustanovah (Svet za šolstvo LRS 748/6 z dne 16. IV. 1958) ter na podlagi sklepa Sveta šole z dne 16. marca 1966

redni razpis

delovnih mest za učno in vzgojno osebje na osnovni šoli Zvonka Runka, Ljubljana, Gasilska 17. V smislu 13. člena zgoraj navedenega pravilnika morajo kandidati vložiti prijave v upravi osnovne šole Zvonka Runka. Prijave morajo vsebovati:

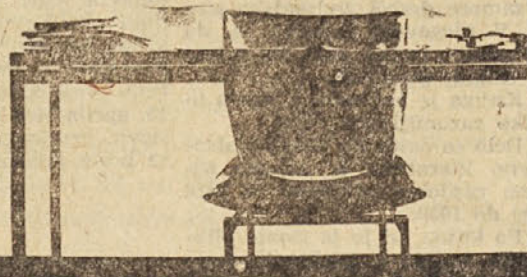
- osebne podatke (pri poročenih tudi deklirano ime), rojstno ime, leto rojstva in stan;
- strokovno kvalifikacijo: dovršene šole, usposobljenost za pouk, strokovni izpit, službeno dobo, posebno prakso;
- življenjepis: osebne podatke, potek službovanja, izvenšolsko udejstvovanje;
- oceno šole.

Razpisana so naslednja delovna mesta:

- 1 učiteljice (ženska!) telesne vzgoje P ali PRU
Zgoraj navedeno mesto je razpisano brez stanovanja. Osebnostne prejemke dobivajo delavci po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov osnovne šole Zvonka Runka, Ljubljana.
- Predsednik Sveta šole: Janež Herman
- Ravnatelj: Zgonec Dušan

SLOVENIJALES

PODJETJE ZA UVOZ, IZVOZ IN NOTRANJI TRG
LJUBLJANA, Beethovnova 11
CENTRALA ZA NOTRANJI TRG:
Ljubljana, Miklošičeva 4
NUDI V SVOJIH POSLOVALNICAH
LJUBLJANA, MARIBOR, CELJE,
VIŽMARJE
KVALITETNO ŠOLSKO IN PISARNIŠKO
POHIŠTVO

PROSVETNI DELAVEC

List izdaja republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — izide štiri-najstnevno med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 313-722, int. 383 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-234 — Poštni predal 355-VII — Letna naročnina za posameznika 1.000 din (10 ND), za šole in ustanove 2.000 din (20 ND) — Številka tek. računa 503-8-16 — Tisk CZP »Ljudska pravica«

Gibbs Floor

Sčetakajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku, po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte GIBBS zobno kremo FLUOR-

Ljubljana Transport

Obveščamo šolska vodstva, da smo odobrili za skupine šolske mladine posebne popuste pri prevozih z žičnicama na Veliko planino in Spanov vrh.

VELIKA PLANINA — 555 m — 1412 m — 1666 m

- Prevoz z gondolsko žičnico v obe smeri 3.—N. din
- Prevoz z gondolsko žičnico in sedežnico v obe smeri 4.—N. din

Za prevoze večjih skupin v okviru celotne šole odobravamo dodatni popust:

- Prevoz z gondolsko žičnico v obe smeri 2,5 N. din
- SPANOV VRH — 979 m — 1365 m
- Prevoz s sedežnico v obe smeri 1,5 N. din

Izkoristite 75-odstotni popust, ki vam ga nudimo pri avtobusnih prevozih v vse smeri. Informacije v Turističnih birojih »Ljubljana-transport« v Ljubljani, Trdnova 3, Sentvidu, Vrhniki, Kamniku, Jesenicah, Slovenj Gradcu, Črni in Ravnah na Koroškem.